

ДОКЛАД
ЗА
МЕЖДИННА ОЦЕНКА
НА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ПРИЛОЖИМОСТТА
НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
ЗА ПЕРИОДА 2007-2013
НА ОБЩИНА ЦЕНОВО,
ОБЛАСТ РУСЕ

април, 2012 година

СЪДЪРЖАНИЕ

стр.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ	3
1. НОРМАТИВНО ОСНОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ	4
2. ОПИСАНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНАТА МЕТОДИКА ПРИ ОЦЕНКАТА И НА ПОДХОДА ПРИ ПРОВЕДЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ	7
3. ОЦЕНКА НА ПРОДЪЛЖАВАЩАТА УМЕСТНОСТ И СЪГЛАСУВАНOST НА СТРАТЕГИЯТА С РЕГИОНАЛНИТЕ И НАЦИОНАЛНИТЕ ПЛАНОВИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ	9
4. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРЕДИШНИТЕ ОЦЕНКИ НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ	10
5. АНАЛИЗ НА ПРОМЕНИТЕ В СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА	14
6. ОЦЕНКА НА ПРОДЪЛЖАВАЩАТА ВАЛИДНОСТ НА АНАЛИЗА НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ И ПОТЕНЦИАЛА	27
7. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ	33
8. ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ЗАЛОЖЕНИ ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ	36
9. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТА ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА НА БАЗАТА НА ЗАЛОЖЕНИТЕ ИНДИКАТОРИ	65
10. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ И НА ОЧАКВАНИТЕ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	67
11. ОЦЕНКА НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И КООРДИНАЦИЯТА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА	70
12. ПРЕПОРЪКИ, ИЗВЕДЕНИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА И НАСОКИ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ПЛАНА	72
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	75
ПРИЛОЖЕНИЕ	76

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски структурен фонд
ЗМСМА	Закон за местно самоуправление и местната администрация
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МСП	Малки и средни предприятия
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НПО	Неправителствени организации
НПРР	Национален план за регионално развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка (стратегия)
ОВОС	Оценка за въздействието върху околната среда
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ОП	Оперативна програма
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областен съвет за развитие
ОСтР	Областна стратегия за развитие
ПРОПР	Програма за реализация на общинския план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
РЦВ	Район за целенасочено въздействие
СРМ	Свободни работни места
СЦР	Северен централен (планов) район
SWOT	Силни страни, слаби страни, възможности, заплахи (анализ)
ТГС	Трансгранично сътрудничество
УДО	Управление на дейностите с отпадъци
УО	Управляващ орган (на Оперативна програма)

1. НОРМАТИВНО ОСНОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Общинските планове за развитие (ОПР) са най-важният стратегически документ за **устойчиво интегрирано местно развитие**. Те служат от една страна като инструмент за решаване на приоритетни местни проблеми и задачи, а от друга - осигурява «вход» към националните и европейски финансови ресурси. С тези планове се определят средносрочните цели и приоритети за развитие на общините, в съответствие с целите и стратегиите на плановите документи от по-висок ранг, като се отчитат специфичните характеристики и потенциала на съответните общини.

ОПР на Община Ценово 2007 – 2013 г. е **стратегически документ** за развитие на общината за периода от 2007 - 2013 година, приет с Решение на Общинския съвет No 169/2006 год. за първоначалния вариант и Решение No 214/30.03.2009 год. за допълнения вариант. ОПР е разработен в съответствие с Методическите указания на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) за общин-ските планове за развитие от 2004 г., актуализирани през 2009 год. Той е естествено продължение на Общинската стратегия за развитие—Ценово за периода 2000-2006 г.

Планът за развитие на Общината е стратегически документ от средносрочен характер, определящ целите и приоритетите за развитие, както и финансовите ресурси за неговата реализация за периода 2007-2013 г. ОПР очертава рамката за устойчиво социално-икономическо и инфраструктурно развитие и представлява инструмент за формиране на цялостна, дългосрочно ориентирана политика за местно развитие в съответствие с националните, регионалните и местните приоритети. От друга страна ОПР е основно средство да се поставят на планова основа местните инициативи и проекти за социално-икономическото развитие.

На основание чл. 33, ал. 1 от **Закона за регионалното развитие (ЗРР)** за реализацията на документите за стратегическо планиране, не по-късно от 4 години от началото на периода на тяхното действие се извършва междинна оценка на общинските планове за развитие (**ОПР**),

Междинната оценка (МО) на изпълнението на **Плана за развитие на Община Ценово, Област Русе** е извършена на посоченото основание и в изпълнение на двустранен договор от 6.03.2012 год. между Община Ценово и Асоциация за регионално развитие на Област Русе (АРРР).

Целта на междинната оценка е да се осигури независима експертна и актуална информация за постигнатите в Общината резултати от прилагането и изпълнението на плана, към момента на нейното извършване на оценката.

Предмет на анализ и оценка е изпълнението на целите, приоритетите и мерките, заложи в плана за развитие на Община Ценово..

Документът представя визията и стратегията за икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на общината през плановия период.

Факторите, определящи потребността от извършването на междинната оценка са обусловени от следните обстоятелства:

- ✦ изисквания в стратегическите и програмни документи за регионално развитие и особено актуализацията им от МРРБ през 2009 година;
- ✦ новите реалности, предизвикани от динамично протичащите обществени икономически процеси в периода след присъединяването на страната към Европейския съюз (ЕС);
- ✦ новите изисквания към мисленето и възможностите за развитие на местните общности, наложени от европейската интеграция на България;
- ✦ потребността от създаване на ефективни взаимодействия между заинтересованите страни с цел усвояването на структурните фондове на ЕС и привличането на нови ресурси в общината;
- ✦ новия етап в разкриване на възможности за развитие на публично-частното партньорство (ПЧП);
- ✦ необходимост от конкретни мерки в отговор на икономическата криза;
- ✦ формиране на съгласувано разбиране за актуална визия на община Ценово и приоритетите в нейното развитие за периода до края на 2013 год. и за новия програмен период 2014 – 2020 година.

Междинната оценка на ОПР на Община Ценово се извършва в период, когато на ниво ЕС, а също и в нашата страна е в ход подготовката за следващия програмен период на Политиката на сближаване. На 17 юли 2010 г. Европейският съвет прие Стратегия „Европа 2020“, която е продължение на Лисабонската стратегия от 2000 година и на нейната актуализация от 2005 година.

Стратегия „Европа 2020“ има три основни приоритета:

- ✦ интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации);
- ✦ устойчив растеж (насърчаване на екологична и конкурентноспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите);
- ✦ приобщаващ растеж (насърчаване на икономика с високи нива на заетост, която да създава условия за социално и териториално сближаване).

В края на 2010 год е публикуван и *Петия доклад за „икономическото, социално и териториално сближаване: бъдеще на политиката на сближаване“*. Настъпилите промени във вътрешните и външните условия, в нормативната, институционалната и политическата среда след приемането на ОПР за Община Ценово ще бъдат отчетени при изготвянето на доклада за междинната оценка.

Междинната оценка на ОПР, която е регламентирана с чл. 33, ал. 1 и 2 от ЗРР включва четири основни компонента:

- ✦ оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- ✦ оценка на степента на постигане на съответните цели;
- ✦ оценка на ефективността на използването на финансовите ресурси и процедурите за управление и наблюдение;
- ✦ изводи и препоръки за актуализация на съответния документ

Целта на междинната оценка е да подпомогне цялостното управление на ОПР, неговото актуализиране, ако е необходимо, а също и осигуряване на информация за подобряване на изпълнението на плана и в частност – подобряване на координацията.

Предмет на анализ и оценка е изпълнението на целите и приоритетите на ОПР на община Ценово. Оценката е адресирана към три основни аспекта: реализация, съгласуваност/адекватност и координация при прилагане на ОПР.

Роля и цели на междинната оценка

Ролята на междинната оценка е фокусирана върху аналитичен преглед и сравнителен анализ на резултатите и въздействието от прилагането на ОПР на Община Ценово с оглед отразяване на настъпилите социално-икономически промени на местно, регионално и национално ниво, както и на реформата на кохезионната /регионалната политика на ЕС и първоначалните ефекти от прилагането на оперативните програми (ОП) за България с европейско съфинансиране за периода след 2007 год. Поради това, в обхвата на междинната оценка по принцип влизат:

- (1) Оценка за изпълнението на плана първичния план от 2006 година;
- (2) Доколко остават валидни (подходящи) SWOT – анализа и произтичащата от него стратегия за развитие на общината;
- (3) Нивото на капацитета за координация при по-нататъшното изпълнение на актуализирания план за периода до края на 2013 година.

Целите на междинната оценка на ОПР на Община Ценово са да се оценят постигните резултати от изпълнението и по този начин да подпомогне наблюдението и управлението на плана за развитие. В този смисъл, междинната оценка поставя фокуса върху изпълнението на плана с цел подобряването качеството на последващото актуализиращо планиране. Фокусът върху изпълнението се постига чрез оценка на ефикасността и ефективността, докато фокусът върху подобряването на качеството и съответствието на планирането с промените на социално-икономическата среда на Общината се постига чрез:

- ◆ изследване на промените в контекста на стратегията;
- ◆ актуален преглед на изпълнението на стратегията;
- ◆ извършване на необходимите промени, за да се максимализира въздействието на стратегията на развитие.

Междинната оценка се осъществява след началото на изпълнението на плана, много често - в средата на плановия период (в този случай се нарича оценка в средата на периода). Този подход е залегнал в нормите на ЗРР, като изисква **междинната оценка да се проведе** до края на четвъртата година след приемането на съответния документ. Основната функция е препрограмирането - **промяната на плановия документ** въз основа на оценката на първите резултати от неговото изпълнение. При тази оценка са особено силно изразени инструменталната, обучителната и корективната функция на оценяването, респ. обратната връзка.

Междинната оценка включва: анализ на резултати от предишни оценки, оценка на продължаващата валидност на анализа на силните и слабите страни и потенциала, оценка на продължаващата уместност и съгласуваност на стратегията, оценка на ефективността на количественото определяне на целите, оценка на ефективността и ефикасността на изпълнението до момента и на очакваните въздействия (доколко е вероятно постигането на общите цели въз основа на напредъка по отношение специфичните и оперативните цели) и на тази основа - на политиката и разпределението на финансовите ресурси, оценка на качеството на прилагането и организацията на мониторинга, изводи и препоръки за актуализация на съответния документ.

2. ОПИСАНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНАТА МЕТОДИКА ПРИ ОЦЕНКАТА НА О П Р И НА ПОДХОДА ПРИ ПРОВЕДЕНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

При избора на методика за осъществяване на междинната оценка (МО) са използвани насоките на Европейската комисия (ЕК), описани в Инструмент EVALSED за оценка на социално-икономическото развитие и Работен документ № 5 на ЕК „Индикативни насоки за методите за оценка по време на програмния период”.

Междинната оценка се концентрира върху изпълнението и подобряването на качеството на планирането. Фокусът върху **изпълнението** се постига чрез оценка на ефикасността и ефективността, докато при **подобряването на качеството** и съотносимостта на планирането фокусът се постига чрез:

- (а) актуален преглед на изпълнението на ОПР;
- (б) изследване на промените в контекста на плана за развитие;
- (в) промени, при необходимост, за максимизиране въздействието на ОПР.

Междинната оценка има ограничени възможности за оценка на въздействията, тъй като не само има изместване на проявлението на въздействията във времето, но и самата интервенция не е приключила. Затова консултантският екип си постави за цел изготвянето на ясен документ с изводи и препоръки за актуализация на ОПР с оглед на оставащото време за неговата реализация и (евентуално) за анализа на изходната позиция при разработването на ОПР за новия програмен период.

Методологията на МО се основава на структуриран и систематичен подход при събиране, анализиране и представяне на информацията и може да бъде обобщена по следния начин:

1. Избор на логика на интервенцията;
2. Разработване на оценителна методика;
3. Събиране и оценка на първични данни;
4. Събиране на допълнителна информация от местни заинтересовани страни;
5. Оценка на основните количествени и качествени данни.

Междинната оценка на Община Ценово обхваща периода 2007 - 2011 г., като анализите, констатациите и експертните преценки се отнасят до тенденции или ключови и характерни за периода факти и данни, без да се достига до детайли по години или по компонентите на икономическите, социалните и екологичните сектори.

▪ ОСНОВНИ ЕТАПИ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА

ПРОУЧВАНЕ: През този етап бе създадена организацията за провеждане на МО. Проучени бяха основните планови и стратегически документи – Общински план за развитие на община Ценово 2007-2013 г., Областната стратегия за развитие 2005-2015 г. на област Русе, Актуализиран документ за изпълнение на стратегията за развитие на област Русе 2011 – 2013 г., Актуализиран документ за изпълнение на Регионален план за развитие на Северен централен район 2010-2013 г. Беше събрана базова информация и статистически данни за нуждите на анализа и оценката от Общинска администрация - Ценово, Териториално статистическо бюро (ТСБ) гр. Русе, Дирекция „Бюро по труда” - Бяла, Общинска служба „Земеделие и храни” - Ценово и от Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз (ИСУН). За целите на проучването бяха използвани също справки, анкети и информация в Интернет. Проведени бяха срещи и консултации със специалисти от Община Ценово.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА: През този етап бяха обобщени и анализирани събраните данни, факти и информация. Изготвена беше МО на ОПР - Ценово, резултатите от която са описани в настоящия доклад. Извършен е подробен анализ и оценка на промените в социално-икономическото развитие на общината, изпълнението на целите и приоритетите, доколко е подходящ ОПР и капацитета за координация на отговорните за неговото прилагане органи. Направени са съответните изводи, обобщения и препоръки за подобряване на работата по изпълнение на ОПР на Община Ценово и актуализиране на документа за периода, оставащ до края на неговото действие (2013 г.).

СЪГЛАСУВАНЕ И ПРИКЛЮЧВАНЕ: Това е заключителният етап, свързан със съгласуване на Доклада от МО с Общинска администрация - Ценово. Направените допълнения, коментари и забележки от страна на администрацията са взети под внимание и са включени в доклада за междинната оценка.

▪ ИЗПОЛЗВАНИ МЕТОДИ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА

За изготвяне на междинната оценка са използвани следните методи:

- (а) **Наблюдение** – пряк метод за събиране на данни и информация;
- (б) **Проучване** - на документи, информация и данни от различни източници;
- (в) **Описание** – описват се факти, данни, резултати, изводи и препоръки;
- (г) **Анализ и синтез** – анализира се базовата входяща информация и данни и се обобщават резултатите за нивото на изпълнение на ОПР;
- (д) **Оценка** – оценява се степента на изпълнение, степента на постигане на заложените цели, ефективност и ефикасност на използваните ресурси и други;
- (е) **Сравнение** – сравняват се данни, факти, показатели и резултати. На база на сравнението се правят изводи и препоръки;
- (ж) **Работа в екип** – съгласуваност, разпределение на задачите и синхрон в действията на екипа за изготвяне на междинната оценка за изпълнение на ОПР;
- (з) **SWOT анализ** – анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите за изпълнение на ОПР до остатъка от периода на неговото действие;
- (и) **Индексен метод** - изравняване равнището на даден показател, заложен в ОПР към неговото равнище в минал период или време, прието за база;

(й) **Графичен метод** – за изобразяване на данни, факти, тенденции чрез геометрически изображения и функционални зависимости.

▪ **ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ**

Основният методически подход в изготвянето на МО е съчетание от външна експертна оценка и консултиране с администрацията. Основните източници на информация за междинна оценка на ОПР включват:

- (а) Общински план за развитие на Община Ценово (2007-2013г.);
- (б) Областна стратегия за развитие (ОСтР) на Област Русе (2005-2015г.);
- (в) Междинна оценка и актуализация на Областна стратегия за развитие на Област Русе, приета от Областния съвет за развитие през 2010 г.;
- (г) Годишни доклади и данни за изпълнение на ОПР на община Ценово;
- (д) Стратегически документи от по-високите нива – Стратегия „Европа 2020“ с националните цели по нея, Пети доклад за икономическото, социално и териториално сближаване: бъдеще на политиката на сближаване;
- (е) Интернет страници на управляващите органи (УО) на оперативните програми, в рамките на които се изпълняват проекти за развитие на Общината;
- (ж) Текущи статистически данни, предоставени от ТСБ - Русе.
- (з) Интернет сайтове и портали: Областна администрация Русе, НСИ, Агенция по заетостта (АЗ), на оперативните програми за икономическо, социално и регионално развитие и други.

При подготовка на МО беше събрана информация, която характеризира качеството на изпълнение на целите и приоритетите на ОПР на Община Ценово. Съществени трудности в процеса на работа по изготвяне на междинната оценка не бяха срещнати, като администрацията на Община Ценово оказва пълна подкрепа за осигуряване на необходимата информация и документи, касаещи предмета на оценката. Известна трудност за самата оценка представляваше липсата на пълна и всеобхватна система от измерими индикатори за изпълнение на ОПР.

3. ОЦЕНКА НА ПРОДЪЛЖАВАЩАТА УМЕСТНОСТ И СЪГЛАСУВАНOST НА О П Р - ЦЕ Н О В О С РЕГИОНАЛНИТЕ И НАЦИОНАЛНИТЕ ПЛАНОВИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ

3.1. С АКТУАЛИЗИРАНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ РУСЕ

Общинският план за развитие е най-важният стратегически планов документ за устойчиво интегрирано местно развитие. От една страна, той е предпоставка за решаването на приоритетни за общината проблеми и задачи, а от друга осигурява «вход» към националните и европейски финансови ресурси. С него се определят средносрочните цели и приоритети за развитие на община Ценово в съответствие с целите и стратегиите на плановите документи от по-висок ранг, като се отчитат специфичните характеристики и потенциалът на общината.

В тази част на Междинната оценка се съпоставят уместността, съгласуваността и изпълнението на целите, приоритетите и специфичните цели на ОПР – Ценово с тези на Областната стратегия за развитие на Област Русе, Регионалния план за развитие на Северен централен район (РПРСЦР), Националната стратегия за

регионално развитие, Лисабонската стратегия (2000 год.) и нейното разширение от Гьотеборг (2003), и Стратегия "Европа 2020".

Планът за развитие на Община Ценово (2007 – 2013 г.), включително и неговите допълнения 1 и 2 от 2009 г., е в съответствие с действащата в България законова уредба, и по-точно със: (1) Закона за регионалното развитие (ЗРР); (2) Закона за устройството на територията; (3) Закона за местното самоуправление и местната администрация; (4) Закона за административно-териториалното устройство; (5) Закона за местните избори; (6) Закона за общинската собственост; (7) Закона за общинските бюджети; (8) Закона за местните данъци и такси.

Съгласно ЗРР, в България се разработват Национален план за развитие, Национална стратегия за регионално развитие, Регионални планове за развитие, Областни стратегии за развитие и Общински планове за развитие (ОПР). Подготвянето и осъществяването на ОПР е важен местен елемент на публичната политика, който е съчетан от една страна с циклите на областната, регионалната и националната политика, а от друга – с политиките в ЕС.

Актуализираната стратегия за развитие (СтР) на Област Русе е приета от Областния съвет за развитие (ОСР) през декември 2010 год. **Визията за развитие** е, „Област Русе – територия с балансирано и устойчиво социално-икономическо развитие и нарастващо благосъстояние на своите жители”.

За сравнение, **визията за Община Ценово** в обобщаващ (синтезиран) вид е: *„Община Ценово – район с нови работни места, подобрена инфраструктура и добри условия за живот на населението сред съхранена природна среда”*. Както се вижда, още на етапа на формулиране на визията е налице до голяма степен съответствие между документа на областно и общинско равнище.

Основна стратегическа цел на областната стратегия за развитие е: *“Област Русе да се утвърди като регион с висока степен на конкурентоспособност и социално-икономическа динамика, генериращ устойчив растеж и високо качество на живот”*. Предвижда се това да се постигне чрез пълноценното използване на естествени сравнителни предимства, както и на финансовите инструменти на ЕС и установените механизми за трансгранично и междурегионално сътрудничество, в т.ч. в рамките на Стратегията на ЕС за развитие на Дунавското пространство.

В актуализираната областна стратегия са формулирани и **три конкретни (специфични) цели**, както следва:

Специфична цел 1. Пълноценно използване на природогеографските и социално - икономическите ресурси на региона.

Специфична цел 2. Оползотворяване възможностите на трансграничното и междурегионално сътрудничество, особено в рамките на Дунавската стратегия.

Специфична цел 3. Мобилизиране на наличния административен капацитет на местно и регионално равнище за постигане на ефективно участие в Структурната и Кохезионната политика на ЕС.

В Областната стратегия за развитие са формулирани четири приоритета, на които съответстват също четири приоритета в ОПР – Ценово (виж Допълнение 1 от м. Март 2009 г.). Сравнението между приоритетите в стратегическите документи на равнище „Област Русе“ и „Община Ценово“ е показано в Таблица 3.1 по-долу.

Както се вижда от Таблица 3.1, **налице е пряко съответствие** между три двойки от приоритети: (1) Приоритет 2 на ОБСР и Приоритет 3 на ОПР на Община Ценово; (2) Приоритет 3 на ОБСР и Приоритет 2 на ОПР-Ценово; (3) Приоритет 4 на ОБСР и Приоритет 1 на ОПР. При втората двойка за сравняване е налице разлика в нивото на въздействие – за Област Русе е на макроикономическо ниво, а за Община Ценово – на микроикономическо ниво. Това може да се обясни с факта, че в ОПР може да се цели пряка подкрепа на отделните бизнеси, докато при Областната стратегия е възможно и целесъобразно да се въздейства пряко върху бизнес-средата и инвестиционния климат в региона, а не върху бизнес-единиците.

Няма пълно съответствие между Приоритет 1 на ОБСР и Приоритет 4 на ОПР – Ценово. Разликата е, че в ОБСР се планира въздействие върху само един вид капитал на устойчивото развитие (социалния капитал), докато в Приоритет 4 на ОПР-Ценово се цели въздействие едновременно върху материалния капитал (туризъм) и на човешките ресурси като основен елемент на социалния капитал.

Таблица 3.1

Сравнение между приоритетите в Областна стратегия-Русе и ОПР – Ценово

Областна стратегия - Русе	Общински план за развитие - Ценово
Приор. 1. Създаване на предпоставки за развитие на човешките ресурси в региона посредством по-ефективни инвестиции в социалния капитал	Приор. 4. Развитие на туризма и на човешките ресурси.
Приор. 2. Подобряване управлението на природните ресурси и осигуряване на устойчиво развитие на инфраструктурата	Приор. 3. Подобряване на общинската инфраструктура – транспортна, водна, екологична, комуникационна,
Приор. 3. Устойчиво подобряване на бизнес средата и инвестиционния климат в региона (на Област Русе).	Приор. 2. Постигане на икономически растеж и повишаване конкурентоспособността на местната икономика.
Приор. 4. Повишаване ефективността на администрацията и качеството на предоставяните услуги в полза на бизнеса и гражданите.	Приор. 1. Укрепване на капацитета на общинската администрация.

Въз основа на резултатите от Таблица 3.1 и направения анализ може да се обоснове и формулира изводът, че стратегическите и специфичните цели и приоритетите на ОПР 2007–2013 г. на Община Ценово **продължават да са актуални и уместни**. ОПР на Общината е в съответствие със стратегията за развитие на Област Русе. Целите и приоритетите на ОПР Ценово кореспондират добре с Областната стратегия за развитие на Област Русе. Тъй-като последният документ е тясно обвързан с Регионалния план за развитие (РПР) на Северен централен район (СЦР), по метода на индукцията може да се приеме, че целите и приоритетите на ОПР- Ценово също са в съответствие с плана за развитие на СЦР.

3.1. С ПЛАНОВИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА НИВО „ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ”

Към началото на 2012 год., въпреки някои предварителни виждания и информация за очаквания ход на процеса на сближаване в ЕС, все още няма надеждна информация за целите и приоритетите на политиката за бъдещия програмен период 2014 – 2020 година. Поради това, по-долу консултантът представя своя анализ въз основа на сравнение с валидните понастоящем стратегически документи – стратегиите от **Лисабон от 2000** година, **Обновената стратегия от 2005** година, **допълнението от Гьотеборг от 2003** година. и особено публикуваната **стратегия „Европа 2020”** за развитието на ЕС в перспектива до 2020 година.

Основна цел на **Лисабонската стратегия (2000 г.)** е ЕС да се превърне в най-динамичната и конкурентоспособна световна икономика, основана на знанието и способна да генерира устойчив икономически растеж с повече и по-привлекателни работни места и подобро социално сближаване. Целите за растеж, заетост, работни места и намаляване на бедността са водещи и в обновената Лисабонска стратегия (2005 г.), а стратегията от Гьотеборг допълва Лисабонските цели (2003 г.) в частта за опазване на околната среда. В това отношение заложените специфични цели и приоритети на ОПР – Ценово са актуални и тяхното изпълнение би довело до реализиране на общоевропейските цели и планове.

„Европа 2020” е стратегията за растеж на ЕС за следващото десетилетие, която има за цел ЕС да се превърне в една *интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика*. Тези три взаимно подкрепящи се приоритети трябва да подпомогнат страните членки да постигнат високо ниво на заетост, продуктивност и социално сближаване. ЕС ще се стреми, до 2020 г. да бъдат постигнати пет амбициозни цели – *за заетост, иновации, образование, социално сближаване и устойчив климат /енергия*. Всяка страна членка на ЕС ще трябва да приложи свои собствени национални цели и действия във всяка от тези области.

Петте цели на ЕС към 2020 в детайлизирано изражение са:

- ♦ **Заетост** - 75% от икономически активното население (20 - 64 годишните) да бъдат заети, което означава 39,15 % от населението да бъде заето;
- ♦ **Научно-изследователска дейност / иновации** – 3 % от БВП на ЕС да бъде инвестиран в научно-изследователска дейност и иновации;
- ♦ **Климатичните промени и парникови емисии** – да се намалят най – малко с 20% спрямо 1990 г., като 20% от енергията да бъде от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), а енергийната ефективност да нарастне с 20 % спрямо 2013 година;
- ♦ **Образование** – да се намали нивото на отпадане от училище под 10%, най -малко 40 % от 30-34 годишните да са завършили третата (висшата) степен на образование (или неин еквивалент).

♦ **Бедност/социална изолация** – рязко намаляване на броя хора, които живеят в бедност и социална изолация или в риск от това.

Горните цели дават обща представа за очакваните равнища на основните параметри на ЕС през 2020. Това са общи цели, които трябва да бъдат постигнати чрез комбинация от национални и европейски действия.

Те са взаимосвързани и взаимно подкрепящи се, тъй като:

(1) подобряването на образованието подпомага намаляване на бедността и повишаване нивото на заетост;

(2) повечето научно - изследователска дейност/иновации в икономиката, комбинирани с по- ефективни ресурси, правят регионите по-конкурентоспособни и създават нови работни места;

(3) инвестициите в екологични технологии са предпоставка за противодействие на нежелателни промени в климата, като се създават нови работни места и бизнес.

Тези цели трябва да бъдат взети под внимание при разработване на ОПР на Община Ценово за следващия програмен период 2014 - 2020 година. Оценителят препоръчва да се обърне особено внимание за подобряване на професионалното обучение в перспективни сфери на развитие като алтернативно земеделие и преработвателна индустрия за земеделски продукти и по този начин да се повиши нивото на заетост в Общината. Същевременно е необходимо да се реализират инициативи за икономията на енергия, повишаване качеството на живот и за постигане целите на стратегията 20/20.

Извод: Целите и приоритетите на ОПР – Ценово в общи линии съответстват на европейските, националните и регионалните планови и стратегически документи, но поради момента на съставяне (2006 г.) изглеждат твърде амбициозни. Липсва точно определено време за постигане на целите и няма яснота по отношение на необходимите мерки и действия за тяхното изпълнение.

Възможната причина за това вероятно е, че администрацията на Община Ценово не е имала друг, по-добър избор. Поради изискванията на нормативната уредба и на последвалата я практика (при кандидатстване за проекти по Оперативните програми на ЕС, необходимостта от тях да се доказва чрез предвидени в ОПР мерки и действия), след разработването през 2006 година на ОПР – Ценово, по-късно през 2009 година са подготвени Допълнения 1 и 2 към него.

Посредством допълненията е извършено, от една страна, своеобразно актуализиране на ОПР – 2006 на Община Ценово, а от друга са постигнати изискванията при кандидатстване за проекти по оперативните програми и други възможни финансираня да се доказва връзка с приоритетите от стратегията за развитие 2007-2013 на Общината. Считаме, че при условията на началото на членство на страната в ЕС, този подход на Община Ценово е бил целесъобразен и единствено правилният. Аналогично, препоръчваме на общинската администрация да изготви **конкретна Програма за действие** с оглед изпълнението на актуализирания ОПР на Община Ценово за 2012 и 2013 години.

4. ПРЕГЛЕД НА ПРЕХОДНИ ОЦЕНКИ НА ПУБЛИЧНИТЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Независими/възложени оценки на публичните инвестиции в общината до периода на изготвяне на настоящата междинна оценка не са известни на Оценителя. Информацията от наличните отчетни доклади на Община Ценово и подбрани данни за проекти по оперативни програми и с други публични инвестиции, позволяват представянето на достатъчно пълна картина за приоритетните инвестиционни проекти в общината и тяхното състояние.

5. АНАЛИЗ НА ПРОМЕНЕТЕ В СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИЯ ПРОФИЛ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

5.1. АДМИНИСТРАТИВНИ ДАННИ ЗА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Община Ценово е една от най-малките общини в област Русе, като на нейната територия живеят едва 2,5% от жителите на областта. Административният център е с. Ценово. От административна-управленска гледна точка в рамките на територията функционират една община и 8 кметства.

Съгласно Закона за местно самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) Община Ценово се управлява от Общински съвет (ОБС) и Общинска администрация. Общинският съвет наброява 13 общински съветници, като към него работят три помощни органи - постоянни комисии.

Организационната структура на Общинската администрация Ценово е разработена според законовите изисквания и се одобрява от Общинския съвет. Общинската администрация е структурирана на следните нива: кмет на общината, двама заместник - кметове, секретар на общината, кметове на кметства и кметски наместници, дирекции.

Отговорностите и пълномощията на длъжностните лица са определени и подробно описани в Правилника за организацията и дейността на общинската администрация (устройствен правилник), Правилника за вътрешния трудов ред на Общинска администрация, Правилника за организацията и дейността на Общинския съвет, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация и други разработени и приложими за дейността на общината документи.

5.2. ИЗМЕНЕНИЯ В ИКОНОМИЧЕСКАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

♦ Общо състояние на икономиката в Община Ценово

По данни на НСИ за периода 2006 – 2010 г., община Ценово остава на последно място в Област Русе по показателя «приходи от продукция» (7 736 хил. лв. за 2010 год.) като най-близки до нея са общините Борово (21 402 хил. лв.) и Две могили (36 467 хил. лв.). Община Ценово има най-малко стопански субекти в сравнение с другите общини в областта, като на Общината се падат едва 1,11-1,2% от общия брой предприятия (фирми, стопанства, ЕТ) в областта. Предприятията са от категория «микро» с до 9 /девет/ души персонал. В минали години е имало няколко «малки» (до 50 души персонал) предприятия, които са минали в по-ниската категория, или изобщо са прекратили дейността си.

Община Ценово е с преобладаващо аграрен профил. Поради това, в периода 2004 – 2010 година нараства броят на предприятията в този сектор. Продукцията от предприятията в сектора също нараства, независимо от някои колебания в годините поради проблеми в търсенето и цените на земеделска продукция – **таблица 5.1.**

Както се вижда от таблица 5.1, нетните приходи от продажби за периода 2006 – 2010 година нарастват с 84 %, т.е. средно с 20 % годишно. Този ръст се дължи преди всичко на предприятията от секторите «аграрен» и «търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети», които имат най-голям дял в ежегодните приходи от продажби и се развиват устойчиво. Към края на анализирания период (2010 год.) аграрният сектор има дял 60,7 % от общите приходи от продажби за Община Ценово, следван от «Търговия» - 23,8 %. Ръстът за предприятията и от двата сектора е 104 % за периода 2006 – 2010 год., докато за преработващата индустрия тенденцията е обратна – има намаление от 29 % за същия период.

Анализираните данни показват основния структурен проблем в икономиката на Община Ценово – голям относителен дял на аграрния сектор, т.е. ниска степен на диверсификация. Преработващата индустрия заема едва 3 – 4 % от приходите от продажби. По показателя «Коефициент на вариация» на приходите по икономически сектори в таблица 5.1, Общината, заедно с Община Сливо поле е на дъното в Област Русе. Макар в условията на индустриална криза това да е благоприятно (на пръв поглед) за икономиката, аграрното производство поради едностранната си структура не създава достатъчно работни места за местното население.

Таблица 5.1

Показатели за бизнес единиците в основни сектори за 2006 – 2010 година

	Предприя тия	Произве дена продук ция ¹	Нетни приходи от продажби	Дълго- трайни матер. активи
	Брой	Х и л я д и л е в о в е		
2006 година	111	7428	9183	2931
А. СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	15	5005	5019	1888
С. ПЕРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	17	802	830	681
Г. ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ И Т О НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	48	343	1919	76
Н. ХОТЕЛИ И РЕСТОРАНТИ	13	113	250	48
І. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И СЪОБЩЕНИЯ	7	759	759	119
2007 година	109	7736	10593	3510
А. СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	17	5061	5365	2126
С. ПЕРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	11	563	595	537
Г. ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ И Т О НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	57	730	3084	427
Н. ХОТЕЛИ И РЕСТОРАНТИ	10	74	228	..
І. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И СЪОБЩЕНИЯ	7	785	785	316
2008 година	130	11359	13670	9225

¹ / Данните за произведената продукция след 2008 год. включително са пресметнати по методологията на структурна бизнес единица. Знак „ .. „ означава конфиденциални данни.

А. СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	24	7527	6729	7289
С. ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	15	805	689	775
Г. ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ И Т О НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	54	684	3832	422
Н. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	8	966	969	485
І. ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	11	52	173	..
2009 година	146	10485	13743	10168
А. СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	32	6729	6955	7840
С. ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	11
Г. ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ И Т О НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	62	866	3749	459
Н. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	10	789	794	452
І. ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	13	63	191	..
2010 година	156	13 546	16 913	11 406
А. СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	52	10 415	10 268	9 324
С. ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	11	558	589	839
Г. ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ И Т О НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	53	854	4 023	479
Н. ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	8	836	868	292
І. ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	15	106	385	45

Източник: ТСБ - Русе

Показателно е също значителното нарастване на инвестициите в дълготрайни материални активи (ДМА) от 2931 хил. лв. за 2006 год. до 11406 хил. лв. за 2010 годшно, т.е. 3,89 пъти. Значителният ръст на инвестициите се дължи на аграрния сектор, където през 2010 год. са направени 81 % от инвестициите за бизнес в общината, докато за преработващата индустрия този показател е едва 7,3 %. Може да се предполага, че този добър резултат е вследствие от доброто усвояване на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Необходимо е обаче да се увеличават инвестициите за производство и преработка на земеделска продукция с по-голяма добавена стойност като плодове и зеленчуци, иновативни животински продукти, селски туризъм.

Друг показател, който позволява да се направи извод за състоянието на икономиката в общината е броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и средната годишна работна заплата в периода 2004 – 2010 година.

Броят наети лица намалява от 687 души през 2006 год. до 596 души през 2010 годшно, т.е. с 15 % за изследвания период. Вследствие на това се увеличава нивото на безработица в Общината. Това вероятно се дължи и на силно деформираната структура на икономическите дейности в Общината.

Анализът на наличната статистическа информация показва, че в периода 2006 – 2009 година има ускорено нарастване на годишната работна заплата в община Ценово. Така, средната заплата за този период нараства с 62,5 %, т.е. средно 20 – 21 % годишно. През 2010 година обаче, ръстът на средната годишна заплата в Община Ценово спрямо 2009 год. спада до 5,7 % за една година. Обяснението за рязко намаления темп на нарастване на годишната заплата може да се търси преди всичко в глобалната финансова и икономическа криза.

Показателно е също, че в края на изследвания период средната годишна заплата на наетите в Община Ценово е най - ниска в сравнение с останалите общини в областта. При стойност 5114 лв. за 2010 год., тя е с 24,2 % по-ниска от средната за Област Русе. От друга страна, към същата година средната заплата

в Област Русе като цяло изостава от средното ниво за страната с 1 423 лева или с 18,3%. Това означава, че в края на периода «ножицата» между средната заплата за България и получените възнаграждения в община Ценово е 52,4 %.

♦ **Състояние на селското и горското стопанство в Община Ценово**

Растениевъдство

Общата земеделска площ на Община Ценово е 159,68 хил. дка, от които за производство на земеделски култури се използва 143,81 хил. дка. В рамките на Област Русе община Ценово е на първо място с най-висок дял на земеделските земи – 85,1% от територията, а след нея са общините Иваново и Сливо поле.

Основният вид култури в общината са зърнените и техническите, заемащи около 90 % от стопанисваните площи. За периода 2006 – 2010 г. се наблюдава трайна тенденция за намаляване размера на необработваните площи. През последните години се увеличават площите със зърнени култури и маслодайна рапица, дължащо се на засиленото търсене за производство на биодизелово гориво.

Община Ценово има потенциал и традиции в зеленчукопроизводството. Подотрасълът обаче не може да се развие и да достигне предишни обеми на производство, поради липсата на преработвателни предприятия и проблеми с напояването на площите. Поради технически и икономически причини през последните години не се напоява изобщо. Зеленчуци в Общината се отглеждат върху общо 169 дка, т.е. 55 % по-малко спрямо 2005 год. Около 80 % от парцелите за зеленчуци са върху земеделски площи, където би имало възможност за бизнес-развитие, а 20 % в семейни градини и оранжерии. Размерът на парцелите обаче е много малък – до 2 дка, което не позволява да се осигури партидност (изпълване на една транспортна единица над 10 т. с един вид и сорт зеленчуци).

Много сериозен е „сривът“ на площите с лозя, които от 2080 дка към 2004 година. са намалели до 374 дка, т.е. 5,5 пъти! Основни причини за това са липсата на търсене от винарския под-сектор, преобразуването на лозовите масиви за други цели и др. Известни надежди дава фактът, че в периода 2006 – 2010 г. са създадени 188 дка с нови лозови насаждения, от които 100 дка червени и 88 дка бели винени сортове.

Положителна промяна в овощарството показва сериозният интерес към подсектора през последните години. Новосъздадените насаждения през периода 2010 - 2011 година възлизат на 227 дка, от които 42 дка черешови градини, 12 дка орехи, 82 дка сливи и 91 дка лешници. Това са предимно проекти на млади фермери.

Основният проблем на земеделието в общината е свързан с реализацията на продукцията. Ежегодно се произвеждат около 5 800 тона маслодаен слънчоглед, но той се изнася за преработка в други области. В общината не функционира нито едно предприятие за преработка на плодове и зеленчуци, на краве мляко и/или месо. Липсата на инвестиции за преработка на селскостопанска продукция възпрепятства ефективното развитие на този важен за увеличението на заетостта сектор.

Животновъдство.

В животновъдството се наблюдава тенденция за увеличаване на поголовието на едър рогат добитък. Броят на млечните крави е 1038 бр. В общо 57 млечни ферми в общината се отглеждат общо 756 млечни крави, т.е. средно по 13 – 14 крави в стопанство. Отговарящи на изискванията на ЕС за качество на сградния

фонд и на млякото са 72 % от млечните ферми. Не се отчитат тенденции за увеличение на овцете-майки, на козите-майки и/или на свинете за угодяване.

Горско стопанство.

Площите на горския фонд в Общината обхващат общо около 10 хил. дка към Държавното лесничество – Бяла. Горският фонд се разпределя по следния начин: държавен горски фонд – 3745 дка; общински горски фонд – 4975 дка; частни физически лица – 1264 дка. Засегнатите от изсъхване на дървета масиви се подменят с нови насаждения от широколистни дървета, типични за региона. През последните 5 години са засадени и 720 дка акация върху пустеещи земи.

5.3. РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

♦ Текуща демографска характеристика

Демографското развитие на Община Ценово следва тенденциите за промяна на регионално, национално и европейско ниво, които се изразяват във все по-ниски нива на раждаемост, застаряване на населението и големи миграционни процеси.

Общия брой на населението на Община Ценово за 2010 година е 5 923 жители, което представлява 2,5% от населението на Област Русе. За периода 2007 – 2010 година. е налице тенденция за намаляване на населението с около 4 % годишно.

Най-многобройна е групата на хората в над трудоспособна възраст. Най-много са хората на възраст 65 - 69 години, след това е групата хора на възраст 70 - 74 години и групата на хората на възраст 75-79 години. Най-малобройната е групата на децата на възраст до 4 години (150 на брой), от които 70 момчета и 80 момичета. Може да се направи изводът следователно, за очаквани бъдещи затруднения по организацията на учебния процес и заетостта на началните учители в общината.

Източник НСИ

Фигура 5.1. Структура на населението по пол и възрастови групи

Преброяването от м. февруари 2011 година показва, че от всичко 5398 жители на общината икономически активното население е 1 791 души, а икономически неактивното 3607 души (в т.ч. 186 учащи, 2 682 пенсионери, 329 заети само със семейни и домашни задължения, 410 други).

За разлика от тенденцията за СЦР и страната, където в малките възрастови групи мъжете са повече от жените, но с възрастта се увеличава дялът на жените, структурата по пол на населението в Община Ценово е балансирана. Разликата между двата пола е само 15 души, т.е. 0,5 %.

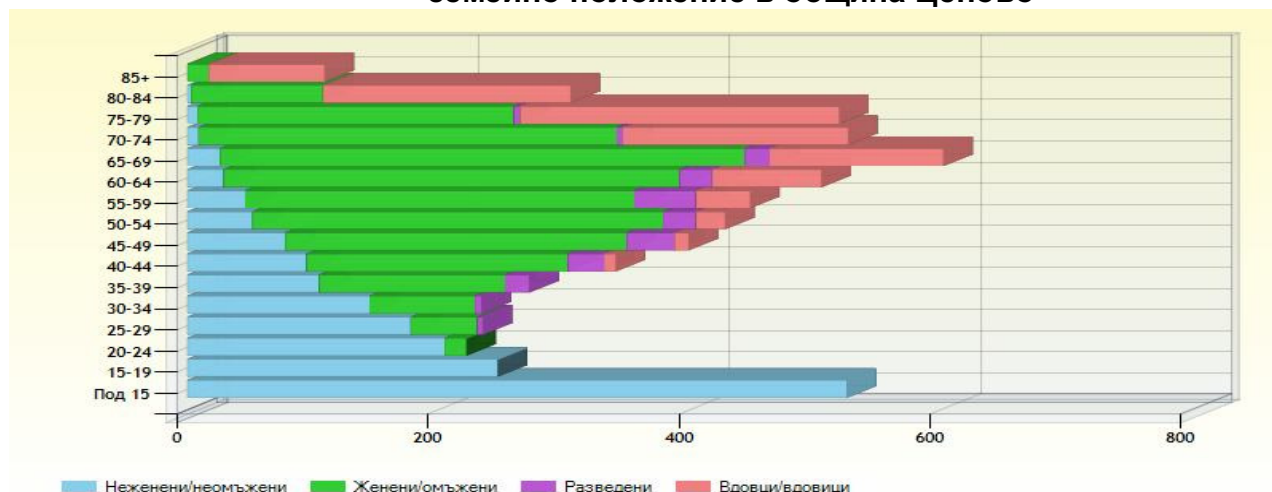
Възрастовата структура на населението е от особено значение за неговото възпроизводство и за качеството на човешките ресурси. В Община Ценово към момента се наблюдава висок дял на населението във възрастовата група 15 - 64 години, от която се формират и основните трудови ресурси. От друга страна обаче, населението във възрастта 65+ също съставлява висок процент – 34,9%, което показва застаряване на населението. Населението на възраст 0 - 14 години е 8,9 %.

Основните фактори за застаряване на населението в общината са непрекъснатата миграция, ниската раждаемост, високата смъртност, проблемите на брака и семейния бит, икономически проблеми и други.

Раждаемостта и естественият прираст в община Ценово, подобно на тези в региона и България също бележат тенденция към намаляване. В селска община като Ценово, ниската раждаемост и отрицателният естествен прираст се обясняват с миграцията на младото население в посока към градовете Русе, Бяла и Свищов, където възможностите за икономическа реализация са по-добри, а качеството на живот и достъпът до културното наследство са по-добри.

Показателите на механичния прираст показват запазване на тенденцията за увеличаване на миграцията. Към 1.02.2011 година, когато населението на Общината е 5 923 души, за общо 561 мъже и жени на територията на община Ценово (т.е. 9,5 % от населението), мястото на работа или обучение се различава от обичайното им местоживееене. Общо 396 са представителите на двата пола в общината, които мигрират, за да работят. При вътрешнообластна мобилност с цел работа близо 60 % се придвижват с лек автомобил.

Фиг. 5.2. Население по местоживееене, възраст и юридическо семейно положение в община Ценово

Източник : НСИ

Състояние на човешките ресурси и икономическа активност

Човешкият капитал е фактор на икономическия растеж и съответно на регионалното развитие и като такъв се включва с определени качествени признаци в неговото изграждане. Анализът на структурата на населението на 7 и повече години по образование към 1.02.2011 година показва, че делът на хората с висше образование е 5,6 %, със средно образование – 33,8 %, с основно – 42,2 % и с начално образование – 13,8 %. Около 3,5 % са хората с незавършено начално образование, а 0,98 % от населението на община Ценово никога не са посещавали училище.

Към 1.02.2011 година броят на заетите лица на възраст 15 - 64 навършени години, обичайно живеещи на територията на Общината е 1 392. Ценово е общината с най - небалансираната структура по пол на заетите: на 100 работещи мъже се падат средно едва 68 жени. От всички лица, посочили заетост, в населените места на общината се трудят около 75 % от общия брой. Мъжете са 61,5% от заетите в предприятия в селата на община Ценово.

В предприятия от аграрния сектор работят 471 лица или 33,8% от всички заети лица в Община Ценово. В рамките на Област Русе това е общината, в чиято структура на заетите с най-висока относителна тежест са ангажираните в сферата на селското и горското стопанство. Абсолютният им брой надвишава този за общините Борово, Бяла и Ветово и е близък до заетите в аграрния сектор в Община Две могили. От всички лица, работещи в предприятия с аграрна насоченост, в Община Ценово се трудят 402. Само 7 от тях се придвижват с цел работа от селото, в което живеят, до селото, в което работят. Извън общината, но в границите на Област Русе, се трудят 4 лица, като посоката на трудова мобилност е община Бяла.

Сравнително голям (15 % от всички заети в сектора на селското и горското стопанство) е делът на тези, които мигрират с цел работа към такива предприятия на територията на Област Велико Търново.

В предприятия от сектор “Индустрия“ с различна насоченост се трудят приблизително 25 % от всички заети в Община Ценово. Преобладават заетите в предприятия с предмет на дейност в обхвата на преработващата (леката) промишленост - те са близо 70% от всички ангажирани в индустриалния сектор. На 100 заети мъже в преработващата промишленост се падат средно 137 жени. Само 150 са лицата, които се трудят в същото населено място, в което живеят. Около 72 % от мигриращите заети лица работят в общините Бяла (преди всичко) и Русе.

Над 90% от мигриращите са заети в преработващата промишленост. Жените са близо 75 от всички, показали трудова мобилност към общините Бяла и Русе. В предприятия от индустрията извън пределите на Област Русе се трудят 11 % от заетите в този сектор, като основната дестинация е Област Велико Търново. Доминират заетите в икономическа дейност „Преработваща промишленост“.

Заети в предприятия от сектора на услугите са 41,2 % от населението на възраст 15 - 64 навършени години, постоянно живеещи в Община Ценово. Най - многочислени в услугите (24,8 %) са работещите в 2 /две/ икономически

дейности, разделени приблизително по равно: "Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети" и „Държавно управление“. И в двете дейности мъжете са по-малко от жените. Сред заетите с търговия доминират тези с търговия на дребно.

На трето място по брой заети се нареждат работещите в образователната сфера - 82 лица, т.е. 14,3 %. Тази икономическа дейност е силно феминизирана - броят на жените е 3,6 пъти по-голям от този на мъжете. Обратно е съотношението при работещите в транспорта, където мъжете са три пъти повече от жените.

В предприятия от сектора на услугите в селищата на община Ценово са заети 84 %, като 6,7% от заетите пътуват извън селото, в което живеят, за да работят.

Според вида заетост, най-много са лицата, наети от работодател - 85% от общия брой заетите. От всички наети лица, в селища от община Ценово работят 71,6 %. Около 80 % от тези, които работят извън Община Ценово са заети в Област Велико Търново като основната трудова дестинация е Община Свищов.

Заетите със собствен бизнес са 75 лица в община Ценово, от които 26,7 % са жени. Самостоятелно работещите (без да наемат други хора) са 97 души. Жените с бизнес, който не наема други, са двойно по-малко от мъжете. Средно 9,3 % от заетите със собствен бизнес, работят извън мястото, в което живеят постоянно.

Сред заетите лица, живеещи в селата на Община Ценово, най-голям е броят на работещите като квалифицирани работници в селското и горското стопанство. Те съставляват 10,8 % от всички заети в този сектор в Област Русе с подобни функционални задължения. Тази категория работници полага труд изключително на територията на Община Ценово.

Приблизително 16 % от заетите са ангажирани с услуги за населението, с търговия и охрана. Всяко трето лице, попадащо в този клас, е продавач - консултант.

♦ Равнище и структура на безработицата в Община Ценово

В периода 2009 – 2010 год. за съжаление се наблюдава ръст на равнището на безработица в Община Ценово – таблица 5.2. Така, преди актуализирането на данните за икономическо активното население през Февруари 2011 година, равнището на безработица нараства от 15,8 % в края на 2009 год. до 17,9 % през 2011 г., т.е. средно с около 1,0 % на година.

Таблица 5.2
Характеристика на регистрираните безработни в Община Ценово²

Година	Брой безработни лица в Община Ценово					Равнище на безработица, %	
	ОБЩО	от тях: жени	младежи до 29 години	на възраст 30 - 49 год.	на възраст над 50 год.	Община Ценово	Област Русе
2009	458	-	-	-	-	15,8	10,0

²/ Равнището на безработица е по официално публикувани данни на Агенцията по заетостта към съответните периоди. От юли 2011 г. равнището на безработица е преизчислено на база новото икономическо активно население след преброяването на населението през февруари с.г.

2010	483	238	69	186	228	16,6	10,3
2011	521	250	59	227	235	17,9	9,8
2012	547	234	78	209	260	30,8 *	10,8 *

След преизчисляване съобразно намаления брой икономически активни лица в Община Ценово към началото на 2011 год., равнището на безработица се увеличава рязко до 30,8 %, т.е. около три по-голямо спрямо средното за Област Русе. Това до голяма степен се дължи на обстоятелството, че броят икономически активни лица на областно равнище остава сравнително постоянен и равнището на безработица за областта се влияе благотворно от ниските нива за областния център -. Русе, в размер на 7,0 % в началото на 2012 година.

Структурата на регистрираните безработни по признак образование (като относителен дял от общо регистрираните) остава сравнително постоянна в периода 2010 - 2012 година. Известно увеличение се наблюдава при броя безработни със средно и професионално образование (нарастване с 12,3 % през 2012 година спрямо 2010 година). При регистрираните безработни с основно, начално и по-ниско образование, увеличението през 2012 год. е 13,1 % спрямо 2010 година.

Безработните с работническа професия намаляват като относителен дял от 35,0 % през 2010 год. до 31,6 % през 2012 год., т.е. с 10,7 % за период от две години. Безработицата при специалистите обаче се увеличава с 5 % за периода, а при безработните без специалност – с 5,3 %.

Показателна е структурата на разпределение на регистрираните безработни специалисти към февруари 2012 година. Най-голям е дялът на безработните специалисти в областта на техниката и технологиите (40,0 % от броя безработни специалисти), докато при тези от «общество, икономика и право» дялът е 28,8 %, а за специалисти от селското стопанство – 22,5 %. Обяснението е, че най - силно е влиянието на кризата за предприятията от преработващата индустрия.

Официалната информация за обявените свободни работни места (СРМ) показва, че дялът на СРМ на първичния пазар нараства от 11,5 % относителен дял от всички видове обявени места към началото на 2010 год., до 24,2 % в началото на 2011 год. Най-много са обявените СРМ в аграрния сектор на Община Ценово, които са два пъти повече от тези в преработващата индустрия и сектора на услугите.

Субсидираните свободни работни места остават постоянни – 23 броя СРМ през 2010 год. и 25 броя през 2011 година. При подготовката на проекти за усвояване на работни места по субсидирана заетост, трябва да се има предвид тенденцията за преобладаващо финансиране към схемата «Развитие» на Агенцията по заетостта. Тази мярка, финансирана от Европейския социален фонд (ЕСФ) изисква съответно участие на търговските дружества с 50 % съфинансиране, в които се осигурява заетост на безработни лица за период 9 – 12 месеца. Възможно е вследствие на горната тенденция да се намали финансирането и съответно броят на заетите безработни в субсидирани дейности по чистота и благоустрояване в общината.

5.4. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ

В резултат на неблагоприятните тенденции в развитието на демографските процеси, броят на населението на Община Ценово намалява. По-голямата част от жителите в селата на Общината са на възраст над 65 години, като преобладават самотноживеещите хора. Това създава предпоставки за социално изключване на определени рискови групи и увеличаване на нуждата от здравни и социални услуги.

Към 2011 година в Община Ценово действат 5 /пет/ общопрактикуващи лекари и 4 /четири/ дентални практики. Няма специализирана медицинска помощ, което затруднява достъпа до здравни услуги на голяма част от населението на общината и особено на хората от малките отдалечени населени места.

♦ Услуги за хора от рискови групи

През м. юли 2010 година е приета Общинската стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2010 – 2015 година. В нея се идентифицират две основни рискови общности (групи): възрастни хора в риск и деца в риск.

Първата група в общността на възрастните лица в риск са *безработните в трудоспособна възраст* (най-засегнати са хората, които не са завършили основно или по-ниско ниво на образование - 41% от безработните в Община Ценово; хората в предпенсионна възраст, които не са конкурентни на пазара на труда - 35% от безработните в общината; хора от етническите малцинства и самотни майки с деца).

Втората група са *възрастните хора с увреждания* (относителният дял в Община Ценово е 6,91 % при 5,91 % средно за Област Русе. Трета група възрастни лица в риск са *самотни стари хора* (хората в надтрудоспособна възраст за Община Ценово са 38,5 % от населението, при 22,9 % от населението на Област Русе,

В последните години в селищата на Община Ценово се развиват следните услуги за общността на възрастните хора в риск:

(1) Домашен социален патронаж, потребителите му са 152 души, но има капацитет за 240 души годишно. Осигурява дейности за доставка на храна. Мобилната услуга е обхванала всички населени места в общината;

(2) Домашен помощник - услугата е развита по проект към ОП „Развитие на човешките ресурси”. Тя осигурява грижа в семейна среда на 59 самотни стари хора, които поради здравословни причини са изключени от социалния живот.

(3) Социален асистент - услугата се финансира по проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” и осигурява грижа в домашна среда за 12 лица с увреждания.

(4) Личен асистент - услугата се осигурява по проект „Подкрепа за достоен живот”, като са назначени 17 лични асистенти на 26 потребители с увреждания.

(5) Дневен център за възрастни хора

Основен доставчик на услуги за възрастните хора в риск е Община – Ценово. Финансираните проекти за услуги в домашна среда са с фиксиран период на изпълнение, поради което има риск за тяхната устойчивост. Във всички населени места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции, близки до услугата “Дневен център за възрастни хора”.

За втората основна рискова група – „деца в риск“ се предвижда разкриване на Център за обществена подкрепа за деца от 0 до 18 години. Услугите са нови и липсва достатъчно капацитет за предоставянето им. Целеви са следните групи деца:

(1) **Деца с мярка за социална закрила.** За периода 2006 – 2009 година 7 (седем) деца са настанени в специализирани институции извън Община Ценово, тъй като в нея няма такава специализирана институция за деца. В Община Ценово има една професионална приемна майка, при която са настанени 2 деца;

(2) **Деца с нарушен родителски контрол** поради различни причини като многодетни семейства, продължителна безработица на родителите, липса на жилище, ниско образование на родителите и други.

(3) **Деца с увреждания**, каквито в община Ценово има 11 души.

Наличните услуги за деца в риск не са достатъчно добре развити в общината. Не се предлагат услуги за уязвими семейства, включително семейно консултиране и подкрепа. Слабо развити са формите на алтернативна семейна грижа. Не са организирани услуги за деца с проблемно поведение както и услуги по превенция.

Освен посочените по-горе, приетата стратегия за социални услуги предвижда до 2015 година да се развият постепенно следните дейности: Създаване на училище за родители и превенция на изоставянето; Развитие на общински политики за подкрепа на социалните ресурси на уязвими семейства; Развитие на общински политики за достъп до образование; Мерки за реакции на насилието над деца и експлоатация на детски труд; Развитие на извънкласни и извънучилищни дейности; Развитие на приемната грижа; Изграждане на малък дом от семен тип за стари хора.

5.5. ОБРАЗОВАНИЕ

Важно значение в цялостната система на възпитание и обучение на подрастващите в община Ценово има предучилищното образование, осъществявано чрез детските градини. В общината към 01.03.2012 година действат като структури 4 целодневни детски градини (ЦДГ), по една в Ценово, Новград, Караманово и Долна Студена, осигуряващи места за 277 деца. Поради демографските процеси броят на децата в ЦДГ намалява от 145 през 2006/2007 год. до 111 деца през 2010/2011 година, т. е. с 30 % за период от 4 години. В същото време броят детски учители намалява от 14 през 2006/2007 год. до 11 през 2010/2011 год., т.е. с 27 % за периода.

Училищното образование се осъществява чрез 4 основни училища - в Ценово, Новград, Караманово и Долна Студена. Средният брой ученици в периода 2007 – 2011 година е 330 души годишно, т.е. 1,4% от общия за Област Русе. По този показател общината е на последно място в Област Русе. За периода 2007 – 2011 год. е налице слабо намаление на броя учащи – с 5 % и на заетите учители със 7 %

В общината липсват средни училища, специализирани училища и центрове за професионално обучение, което се отразява негативно и върху социално – икономическото развитие на общината. Поради горните тенденции може да се очаква необходимост от известно преструктуриране в мрежата от ЦДГ и училища.

5.6. ЧИТАЛИЩНА ДЕЙНОСТ И ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕИ

На територията на Община Ценово се намират следните народни читалища: „Христо Ботев 1898 – Ценово“; „Пробуда 1922 г.“ - Белцов, „Пробуда – 1927 г.“ - Бебяново, „Пробуда – 1923 г.“ - Долна Студена, „Просвета – 1936“ - Джулюница, „Светлина – 1905 г.“ - Караманово; „Отец Паисий – 1931 г.“ - Кривина; „Христо Ботев – 1927 г.“ - Новград; „П. Р. Славейков“ - Пиперково.

Читалището в с. Ценово е културен център на общината. Към него са организирани: групи за автентичен фолклор, женска и мъжка фолклорни групи, група за стари градски песни, детски и младежки танцови състави.

Действат и клубове за фолклорно пеене, народни танци, краезнание, клуб „Ромско сърце“. Читалището е организатор на фолклорния събор „Ценово пее и танцува“.

В останалите читалища в общината функционират: любителски театрални състави, фолклорни групи, певчески групи, школи по народни танци и други. Към всички читалища има библиотеки, в повечето от които има и Интернет центрове.

Общината участва като партньор на местно ниво в проект за модернизирание на Народно читалище „Христо Ботев“ с. Ценово и „Христо Ботев“ с.Новград по Програма „Българските библиотеки – място за достъп до информация и комуникация за всеки, 2009-2013“.

В с. Новград, в сградата на старото училище е организиран Етнографски музей за поминъка, бита и културата на района. Могат да се видят разкрити археологически находки от пр.н.е.; експонати, свързани с четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа; занаяти на хората в миналото; съвременният начин на живот – икономика, образование и бит преди демократичните промени.

С финансовата подкрепа на Фондация „Лале“ по проект „Да съхраним за идните поколения“ е организирана етнографска сбирка в с. Ценово. Състои се от монети, съдове за хранене, носии от русенския край, оръдия на труда и др.

5.7. УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Основен проблем на водоснабдителната система в общината е ниското ниво на надеждност на амортизираните помпени станции и водопроводите, вследствие на което се увеличават загубите на вода по мрежата. По данни на ТСБ – Русе, доставената през 2007 година вода за Община Ценово е 348 хил. куб. м.

Експлоатацията на съоръженията за Община Ценово се извършва от ВиК – Русе със съдружници държавата (МРРБ) и Община Ценово. Населените места в общината се захранват с вода от с. Батин, с изключение на селата Пиперково и Караманово, захранвани от собствени водоизточници. Снабдяването с питейна вода в двете села е недостатъчно, особено през летните месеци. По проект на Социалния инвестиционен фонд (СИФ) към Министерството на труда и социалната политика (МТСП) е осъществено водохващане в с. Батин за допълнително водоснабдяване на Джулюница, Пиперково и Караманово. През 2010 год. започва проект по Мярка 321 на ПРСР за реконструкция на част от водопроводната мрежа на с. Караманово.

Общината няма изградена канализационна мрежа. Използват се септични ями и попивни кладенци, което влошава качеството на подземните води. Липсват пречиствателни станции на отпадните води. Поради липсата на средства от ОП „Околна среда 2007- 2013“, в началото на 2011 год. е прекратен одобреният проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води.

Транспортното обслужване на Общината е влошено поради отдалечеността на 10 - 15 км. от първокласния път Русе - Велико Търново и липсата на железопътна линия. Най-близката гара (Бяла) е на 7 км. от с. Ценово. Общинският център е на 50 км. от гр. Русе и на 32 км. от гр. Свищов. С достъпа си до река Дунав общината ще има възможност да ползва бъдещия панорамен път Русе – Свищов по брега на реката и достъп до речен транспорт с цел туризъм по р. Дунав.

5.10. ЕКОЛОГИЯ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Замърсяването на атмосферния въздух в Община Ценово се дължи на използването на твърди горива за отопление и на автотранспорта. Промислената дейност е силно ограничена и не води до сериозно замърсяване на атмосферния въздух. Поради особеностите на релефа, ветровете и температурните инверсии, качеството на въздуха в общината се влошава допълнително.

Територията на Община Ценово покрива долното течение на р. Янтра, която се влива в р. Дунав при с. Кривина. Дунавският бряг в общината е нисък, поради което на по-голяма част от дължината му има изградена дига и отводнителни системи: Вардим – Новград и Батин – Кривина.

Един от пунктовете на Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг на околната среда (НАСЕМ) за територията на РИОСВ – Русе е за река Янтра при с. Новград. Данните от емисионния контрол в пункта показват, че р. Янтра отговаря на проектната си категория приемник – III-та категория.

Пунктът за **мониторинг на почвената покривка** за Община Ценово се намира в с. Белцов. До момента не са регистрирани наличия на тежки метали над пределно допустима концентрация, засоляване и/или вкисляване на почвите, ветрова и водна ерозия на почвата. Това се дължи на добрите земеделски практики, като спазване на сеитбооборота и правилна употреба на пестициди и торове. Залежалите опасни отпадъци са събрани в специален «куб» в с. Ценово и през 2011 година са извозени за обезвреждане на предназначено за опасни отпадъци сметище.

Община Ценово има утвърдена програма по „**Управление на дейностите с отпадъци**“ (УДО). Има въведена система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци. Сметосъбирането се извършва чрез собствена дейност на общината. Липсва обаче разделно събиране на отпадъци от опаковки. По данни на РИОСВ – Русе за 2010 година на територията на общината са закрити 5 нерагламентирани сметища. Община Ценово участва в проект за изграждането на регионално депо за отпадъци, което ще обслужва общините Бяла, Борово, Две могили, Ценово, Опака и Полски тръмбеш.

На територията на община Ценово са регистрирани **две защитени зони по НАТУРА 2000** за опазване на дивата флора и фауна - BG 0000233 „Студена река“ (попада на територията на Община Ценово (Караманово и Новград) и Област

Велико Търново) и BG 0000611 „Река Янтра“ (попада на територията на общините Борово, Бяла и Ценово от област Русе, както и областите Велико Търново и Габрово.

Общата площ на защитена територия „Студена река“ е 13900 хектара. Обект на защита е находището на «Българска гърлица» северно от село Караманово. Видът е критично застрашен, с голям консервационен статус, защитен за България.

Общата площ на защитената територия „Река Янтра“ е 5301 хектара. Предмет на опазване са: природни местобитания; защитени бозайници; земноводни и влечуги и др. Обект на мониторинг от РИОСВ–Русе през 2010 г. са *сухоземни костенурки, татарско диво зеле* в землището на с. Новград, защитената местност край с. Белцов с находище на «Обикновен сладник» и др.

Целите по опазване на природната среда и биоразнообразието на територията на Община Ценово се управляват на държавно равнище чрез процедури по **превенция и контрол**. След проведена процедура по Оценка на въздействие върху околната среда (ОВОС) на предложение за инвестиционен проект „Изграждане на МВЕЦ „Янтра 1“ в землището на с. Белцов - Община Ценово е издадено решение на Директора на РИОСВ - Русе за отказ на предложението, тъй като същото противоречи на мерките, предвидени за предотвратяване и намаляване на отрицателните въздействия върху околната среда в района на р. Янтра.

6. ОЦЕНКА НА ПРОДЪЛЖАВАЩАТА ВАЛИДНОСТ НА SWOT АНАЛИЗА В ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО – таблица 6.1.

Преди да изложим конкретната си преценка и доводи дали и доколко разработеният в ОПР през 2006 год. SWOT – анализ на територията, движещите фактори и социално-икономическата среда за развитие на Общината е валиден към периода на изготвяне на междинната оценка (МО), по-долу се представя паралелно сравняване на макросредата за страната преди момента на изготвяне на ОПР (2006 год.) и от тогава до началото на 2012 год., когато се прави МО.

В периода на изготвяне на ОПР-2006, външната социално-икономическа среда в страната бележи устойчиво развитие и стабилност. Основните характеристики на макросредата усреднено за България могат да се формулират така:

- (1) Средната стойност на растежа на БВП през периода 2000 – 2006 е 5,4 %;
- (2) Налице е тенденция на непрекъснато намаляване на населението, както и за влошаване на неговата възрастова структура;
- (3) След 2000 г. нивото на безработицата постепенно намалява, като през 2006 г. тя е 9,1 %, което се доближава до средните стойности за ЕС-25 от 7,9 %;

Таблица 6.1

SWOT анализ от ОПРР - 2006, редактиран от консултанта

Силни страни	Слаби страни
<ol style="list-style-type: none"> 1. Благоприятни почвено-климатични условия за развитие на рентабилно земеделско производство (валидна) 2. Наличие на капацитет и традиции в областта в зърнопроизводството, свиневъдството и млечното животновъдство (валидна) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ниска степен на комасация на земята и малък размер на стопанствата на земедел-ски производители (отчасти валидна) 2. Производство изключително на зърнени и маслодайни култури и незначителен дял на важните за заетостта и преработващата индустрия соя, плодове

<p>3. Разположение на общината в район за трансгранично въздействие и установени връзки с румънски общини (засилена)</p> <p>4. Предпоставки за развитие на съпътстващи производства на база на традиционни аграрни дейности (отчасти валидна)</p> <p>5. Стартирал процес на диверсификация на икономическите дейности в някои от селата на общината чрез използва-не на изградената инфраструктура (невалидна)</p> <p>6. Подкрепа от общинската и областна администрация за осъществяване от РИО на МОН и учебните звена на реформите в образованието (валидна)</p> <p>7. Предпоставки за подобряване адаптивността на деца в неравностойно положение към стандартите на началното образование чрез едногодишна подготовка преди 1-ви клас (валидна)</p> <p>8. Читалищата и други НПО водят многообразна и ефективна дейност в полза на образованието и културата (валидна)</p> <p>9. Водената в Общината политика по заетостта неутрализира до известна степен неблагоприятното влияние на икономическата среда (валидна)</p> <p>10. Наличие на мотивация и активен диалог общинска администрация и работодатели за прилагане на преференциалните мерки и програми за наемане на рискови категории безработни (отчасти валидна)</p> <p>11. Интензивно и добре структурирано взаимодействие между социалните партньори за прилаганата политика по заетост (отчасти валидна)</p> <p>12. Добро състояние на общинската пътна мрежа с перспективи за използването ѝ като транспортен възел при строежа на АЕЦ Белене (невалидна)</p>	<p>и зеленчуци (валидна, леко влошена).</p> <p>3. Липса на нормативна уредба, мотивация и капацитет за създаване на сдружения за напояване и други за масово въвеждане на алтернативно земеделие (валидна)</p> <p>4. Недостатъчно инвестиции и ниска култура на земеделието, което води до ниска производи телност и качество на продукцията в растение въдството и животновъдството (валидна напълно само за животновъдството)</p> <p>5. Недостатъчна и/или амортизирана сградна и технологична база в млеко и месопрера-ботката и фуражната база (валидна)</p> <p>6. Липса на преработващи предприятия за използване на възможностите за развитие на широкопрофилно и интензивно земеделие (валидна, леко влошена).</p> <p>7. Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите в общинската икономика (валидна)</p> <p>8. Недобро състояние на транспортната инфраструктура, комуникационните и информационните услуги (валидна)</p> <p>9. Липса на информационни материали и форуми за представяне инвестицион-ния потенциал на общината (валидна)</p> <p>10. Недостатъчно субсидиране за обновяване и модернизиране на училищната база и оборудване (валидна, леко влошена)</p> <p>11. Неефективно реструктуриране и преквалификация на учителски кадри, освободени от работа (валидна)</p> <p>12. Слабо използване на възможностите за популяризиране и мултиплициране на опита от осъществяните проекти (валидна)</p> <p>13. Липсва обвързаност на финансирането за образованието с качеството на предлаганите услуги (валидна)</p> <p>14. Неефективна организация на работа в слетите училищни паралелки (валидна)</p>
---	--

<p>13. Изградена и добре експлоатирана бизнес инфраструктура като АТЦ, Интернет и телекомуникации (валидна)</p> <p>14. Изградена и добре експлоатирана енергийна инфраструктура с акцент на енергийната ефективност (валидна)</p> <p>15. Много добро състояние на компонентите на околната среда, липса на екологично "горещи точки" в общината (валидна)</p>	<p>15. Не се използват ефективни методи за работа с изоставащите ученици (валидна)</p> <p>16. Високо ниво на равнището на безработица, въпреки политиката на агенцията по заетостта и общината (увеличена)</p> <p>17. Липса на интегриращи образователни и квалификационни мерки за осигуряване на заетост за продължително безработните лица в общината (валидна)</p> <p>18. Липса на ефективни програми и мерки за професионално обучение с цел заетост в иновационни подсектори на земеделието и преработващата индустрия (валидна)</p> <p>19. Липса на финансиране за реализация на идеен проект за цялостна канализационна мрежа в общината (валидна, увеличена)</p> <p>20. Наличие на незаконни сметища в някои селища, поради което да се финансират проекти за ликвидирането им (намалена)</p> <p>21. Няма изградена инфраструктура на местата за отдих въпреки готови проекти за района по Янтра (намалена)</p> <p>22. Неангажираност на държавата за финансиране на инфраструктурни обекти и задължителни обществени услуги (валидна, увеличена)</p>
Възможности	Заплахи
<p>1. Промените в Общата земеделска политика и наличието на инвестиции от ПРСР ще подкрепят възстановяването на зеленчукопроизводството, рибовъдството и трайните насаждения (валидна)</p> <p>2. Възможности за финансиране възстановяването на поливното земеделие в общината (невалидна)</p> <p>3. Финансирането по меките мерки на ПРСР ще подобри процеса за професионалното обучение на заети и квалификация на безработни от аграрния сектор (валидна)</p>	<p>1. Неконтролиран внос и намаляване на търсе нето на земеделска продукция на местния пазар, което намалява рентабилността на бизнеса с плодове и зеленчуците и ограничава развитието на преработващи предприятия в района (валидна)</p> <p>2. Опасност от фалити в животновъдството поради ниската конкурентноспособност вследствие недостатъчното инвестиции и липсата на преференции от страна на държавата (валидна)</p> <p>3. Задълбочаване на проблемите за образователно-квалификационното равнище на заетите поради липса на система и средства за поддържането му (увеличена)</p>

<p>4. Финансирането от ПРСР за развитие на алтернативно и биологично земеделие ще способства за формирането на по-рентабилно производство (валидна)</p> <p>5. Възможност на Ос 4 „Лидер” на ПРСР за развитие на местния потенциал чрез създаване на МИГ и разработване на стратегия и проекти за устойчиво местно развитие (невалидна)</p> <p>6. Възможности за финансиране от СФ и ПРСР на проекти за ремонти и регионално развитие на селищата в района (валидна)</p> <p>7. За преодоляване на трудностите при оценка качествата на системата чрез сравнение с тези в ЕС (невалидна)</p> <p>8. За развитие на координация и партньорство между НПО, общински и държавни агенции, местния бизнес и др. в процеса за местно развитие (малко валидна)</p> <p>9. Стартирал процес на подкрепа от областните институции за осъществяване на местната политика за развитие на човешките ресурси и за субсидирана заетост (валидна)</p> <p>10. Наличие на финансиране от ТГС с Румъния за разработване на съвместни трансгранични проекти за повишаване конкурентоспособността на местния бизнес и на заетостта чрез обмен на добри практики (валидна отчасти)</p> <p>11. Ползването на финанси от СФ на ЕС ще подпомогне решаването на проблемите на инфраструктурата и околната среда (валидна)</p> <p>12. Ползване на финанси от Световна банка за реализиране на проекти за канализационна мрежа и пречистване на</p>	<p>4. Неподходяща политика при преките плащания ще лиши агросектора от подкрепа на алтернативното растениевъдство и на животновъдството (валидна)</p> <p>5. Намаляване на финансовото осигуряване за целеви програми и мерки за развитие на общината ще доведе до задълбочаване на проблемите (увеличена)</p> <p>6. Недостатъчно финансиране на образованието от бюджета (валидна)</p> <p>7. По-нататъшно намаляване на броя деца в училище, без да води до по-добро качество на обучение (увеличена)</p> <p>8. Да намалява още повече мотивацията на учители и ученици (увеличена)</p> <p>9. Продължаване на тенденцията за заличаване на училищата като културни институти (увеличена)</p> <p>10. Влошаване ситуацията на местния пазар на труда поради липсата на готовност за усвояване на средства от ЕСФ за политиката по заетостта (отчасти валидна)</p> <p>11. Дезинтеграция и маргинализация на рисковите групи на пазара на труда – продължително безработни без квалификация и с ниско образование (валидна)</p> <p>12. Възможно задържане на местния пазар на труда поради високата безработица в Общината (валидна)</p> <p>13. Недостатъчно субсидии от бюджета и ниски приходи, затрудняващо поддръжката на инфраструктурата (увеличена)</p> <p>14. Тенденция за повишаване замърсяването на територията с твърди битови отпадъци (невалидна)</p> <p>15. Забавяне в реализацията на приоритетните за Общината проекти поради неустойчиво финансиране (увеличена)</p>
--	--

<p>отпадни води (невалидна)</p> <p>13. Планираните средства за транспортна инфраструктура към АЕЦ Белене и Свищов ще помогнат за финансирането на обходен път за Общината (невалидна)</p> <p>14. Възможност за ползване средства от ОП „Регионално развитие” и ПРСР за ремонти на уличната настилка в населените места (отчасти валидна)</p> <p>15. Възможност за ползване средства от ОП „Регионално развитие” и ПРСР за възстановяване на спорт-ни съоръжения (отчасти валидна)</p>	
--	--

От 2008–2009 годена обаче се отчита значителна негативна промяна в социално - икономическото развитие на страната. Световната финансова и икономическа среда предизвиква понижаване на макроикономически индекси и показатели на национално ниво, което рефлектира и върху по-ниските нива – район, област и община.

В таблица 6.1 е показан SWOT анализа от ОПР - 2006, текстовете в който са редактирани в значителна степен от консултанта, но без да се изменя поредността и основният смисъл на базовия документ. Това се налага от обстоятелството, че редица формулировки са претрупани с обстоятелствени пояснения и много на брой изречения, което по правило трябва да се избягва в такива документи.

В текстовете по елементи на редактирания SWOT–анализ в табл. 6.1 са показани оценките на консултанта за валидността на **силните и слабите вътрешни страни**, на **шансовете и заплахите от външната социално-икономическа среда**. На тази основа е направена комплексна оценка на анализа и коментари по него.

♦ НЕВАЛИДНИ СИЛНИ СТРАНИ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

Силна страна 5: причината е, че няма изградени професионални центрове и/или инкубатори за диверсификация на бизнеса като алтернативни агродейности с висока добавена стойност или регистрирани фирми за производства алтернативни, не се организират подходящи обучения и разработват проекти за това;

Силна страна 12: състоянието на общинската пътна мрежа не е добро и няма големи шансове за инвестиции в нея, тъй като АЕЦ Белене няма да се строи; Поради тази причина е невалидна и «възможност 13».

Според консултанта, съгласно установените в Раздел 5 промени в социално-икономическото състояние на общината, **отчасти валидна е силна страна 4**, тъй като все още не съществуват реални предпоставки за алтернативни дейности в агросектора. **Частично валидни** са предимствата от наличие на мотивация и

активен диалог между общинска администрация и работодатели за наемане на рискови групи безработни (**силни страни 10 и 11**), поради проблемите пред бизнеса и намаляване на възможностите за преференциална заетост от държавата.

В същото време **не се наблюдава макар и малко коригиране** в положителна посока на идентифицираните през 2006 г. слаби страни. Това ни дава основание да направим извода, че за съжаление Община Ценово е „намалила“ силните си страни, особено някои минали предпоставки за устойчиво развитие на бизнес-инфраструктурата и на човешките ресурси с цел за диверсификация на общинската икономика. Това евентуално ще затрудни процеса по привличането на инвестиции за преодоляване на диспропорциите в местното развитие и създаването на заетост.

♦ НЕВАЛИДНИ ВЪЗМОЖНОСТИ (ШАНСОВЕ) НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

ВЪЗМОЖНОСТ 2: невалидна поради разрухата на поливната инфраструктура и силния спад на зеленчукопроизводството в Общината през последните години;

ВЪЗМОЖНОСТ 5: невалидна поради провала на проекта за регистриране на МИГ по «Лидер» и невъзможността да се разработи стратегия за местно развитие;

ВЪЗМОЖНОСТ 7: според нас, изобщо не е ясно за какво става дума?

ВЪЗМОЖНОСТ 12: невалидна, тъй-като малките общини не са приоритетни за проектите за канализация и пречистване, а освен това, оскъдните собствени приходи на общината не биха позволили изплащането на заем от Световна банка;

ВЪЗМОЖНОСТ 13: поради решението за отказ от строеж на АЕЦ – Белене;

Според консултанта, като **отчасти валидни** се оценяват следните шансове (възможности): **(8)** за координация и партньорство между страните, заинтересовани от местното развитие; **(14, 15)** за ползване на средства за ремонт на уличната настилка и възстановяване на спортни съоръжения поради силно намаленото финансиране за такива мерки по ПРСР и ОП „Регионално развитие”.

Горните доказателствени съждения дават основание да се направи изводът, че **добрите възможности от външната среда** са намалени поради влошеното финансиране и отказа на държавата от някои регионални инициативи, които са били оценени в ОПР – 2006 като шансове за местното развитие.

♦ ВЛОШЕНИ ОЩЕ ПОВЕЧЕ СЛАБИ СТРАНИ НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

СЛАБА СТРАНА 16: поради липсата на диверсификация на общинската икономика, недостатъчно ефективни мерки на пазара на труда от страна на Агенция по заетостта и продължаващата икономическа криза в района;

СЛАБА СТРАНА 19 и 22: поради тенденцията за все по-намаляващото финансиране от държавата за инфраструктурни обекти в селските райони.

Като **незначително влошени** могат да се охарактеризират слаби страни: **(2)** – поради ръста в насажденията за плодове; **(6)** – поради загубата на „темпо” и неизползване на шансовете за разработване на проекти по ПРСР за добавяне на стойност към земеделски продукти; **(10)** – поради лека тенденция за намаляване на субсидиите за училищата.

От посочените в табл. 6.1 отрицателни вътрешни характеристики на Община Ценово като **слаби страни с известно подобрене** се оценяват: (1) – поради тенденция за закупуване на земя и окрупняване на стопанствата след 2008–2009 г.; (4) – поради инвестиции за техника в зърнопроизводството по мярка 121 на ПРСР.

Сериозно подобрене на формулираните през 2006 год. слаби страни има за (20) и (21), тъй-като са ликвидирани нерегламентирани сметища, има участие в съвместен проект за депо за отпадъци със съседни общини, разработени и подадени са проектни предложения по мярка 313 на ПРПС за изграждане на общинска туристическа инфраструктура по поречието на р. Янтра и др.

Може да се направи оценка следователно, че са се влошили сериозно три слаби страни и още три имат незначително влошаване. В същото време са сериозно подобвени две досегашни слаби страни, а при още две има известно подобрене. Това ни дава основание да преценим по съвкупност, че има известно негативно изменение на слабите страни на Община Ценово, но то не е съществено.

♦ УВЕЛИЧЕНИ ЗАПЛАХИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА ЦЕНОВО

ЗАПЛАХА 3: поради спада в заетостта като специфично средство за поддържане на трудовите навици и квалификация, недостатъчно и неефективни обучителни проекти, липса на професионален център за местно развитие и др.;

ЗАПЛАХА 5, 6, 13 и 15: поради влошаване на икономическото развитие на страната и намаляване на собствените приходи в бюджета на Общината;

ЗАПЛАХА 7, 8 и 9: поради протичането на обективни и субективни демографски процеси, деформация в ценностната система на обучаемите и др.

За съжаление може да се направи изводът, че **заплахите за развитието на общината се увеличават чувствително**, въпреки че една от тях е отпаднала (**заплаха 14**, поради успехите на Общината в това направление). Подобно развитие на влиянието на външната среда поставя **сериозни предизвикателства при разработването на стратегията за развитие** през следващия програмен период, вследствие на ограничените вътрешни предимства, обусловени от малкия размер на материалния и социалния капитал на Община Ценово.

7. ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ

Общинският план за развитие (ОПР) 2007 – 2013 на Община Ценово определя **четири стратегически цели**, конкретизирани чрез **седем специфични цели** и общо **девет приоритета**.

Оценката от Консултанта за степента на постигане на стратегическите цели се основава на анализа на промените в социално – икономическото състояние на общината, в периода след действието на ОПР, както и от оценката на изпълнение на специфичните цели и приоритети. Извършена е оценка за съответствието между поставените цели и индикаторите по критерии за уместност, информационна обезпеченост и връзки с други части от плановия документ.

Междинната оценка на дейностите, ресурсите и очакваните въздействия на ОПР от началото на неговото действие е направена на база напредъка в изпълнението на специфичните цели и приоритетите. Липсата на конкретни индикатори обаче, затруднява точното измерване на степента на постигането им.

Поради тази причина, за оценяване постигането на целите е приложена скала от експертно формулирани оценки: **ниска степен на изпълнение, средна степен на изпълнение и висока степен на изпълнение**. Избраният подход на качествено оценяване позволява да бъдат направени съответните изводи.

Както вече бе изтъкнато в Раздел 3 на настоящата оценка, в ОПР 2007 – 2013 на община Ценово е постигнато **съответствие** между стратегическите цели и заложените приоритети в стратегическите документи на национално и регионално ниво, респ. Националната стратегия за регионално развитие и Областната стратегия за развитие.

Първата стратегическа цел, която е насочена към постигане на оптимална, пазарно-ориентирана и конкурентноспособна структура на производство в земеделието и прилагането на европейските стандарти в развитието на сектора е в пълно съответствие със стратегическите цели, заложи в областната стратегия за развитие, ориентирани към постигането на устойчиво и балансирано развитие. Определянето на тази водеща за община Ценово цел е адекватно на доминацията на аграрния сектор в социално – икономическата характеристика на общината.

Изпълнението на първата стратегическа цел е обвързани с приоритетите, заложи в Стратегията за управление на общинската собственост, приета с Решение № 148 по протокол № 22/27.10.2008 година на Общинския съвет. Към момента на приемане на стратегията около 65 (*шестдесет и пет*) % от общинските имоти са със съставени актове за собственост. Като основен проблем е поставено обстоятелството, че голяма част от водоемите, които общината стопанисва и управлява, са с неизяснена собственост.

Земеделските земи – общинска собственост имат различни форми на стопанисване:

- Земеделски земи, отдадени под аренда – общо **4 870 дка**;
- Земеделски земи, отдадени под наем – общо **1 100 дка**;
- Земеделски земи, обработвани по свободни договорни отношения – общо **4 192 дка**.

Заложи са мерки за постигане на по-голяма ефективност при използването на общинските земеделски земи и общинския горски фонд, чрез съчетаване на различните способности на стопанисване, управление и разпореждане.

В годишните програми (**съответно за 2009, 2010 2011 и 2012 години**) за управление и разпореждане с имотите - общинска собственост са заложи прогнозни данни за очаквани приходи от стопанисването и разпореждането със земеделски земи. Очертаващата се тенденция за нарастване на предприятията с аграрен профил, както и отчетеното нарастване на продукцията от тези предприятия очертава **положителен ефект** от изпълнените във връзка с тази цел мерки.

Степента на постигане на тази стратегическа цел се определя от изпълнението на мерките по заложените в плана приоритети, чийто анализ формулира оценка на **средна степен на изпълнение**.

Втората стратегическата цел за подобряване на образователната система в общината през плановия период е насочена към повишаване на качеството на образованието, съобразно стандартите на Европейския съюз (ЕС), чрез постигане на равнопоставеност на учениците при усвояване на необходимите знания, умения и компетентност. Степента на достигне на тази стратегическа цел може да се определи само на базата на индикатори, свързани с качеството на човешките ресурси, каквито в общинския план за развитие за съжаление липсват.

Логично е да се предполага, че при съществуваща структура на учебните заведения в общината и само чрез осигуряване на равнопоставеност пред образованието на различните социални и малцинствени групи, не би било възможно да се постигне високо качество на образование и обучение, още повече то да е в съответствие със стандартите на ЕС. Заложените в ОПР мерки, ориентирани към постигането на тази цел са с **ниска степен на изпълнение** и нямат необходимата качествена характеристика изведена от европейските стандарти.

Третата стратегическа цел е да се повиши икономическата активност и трудовият потенциал на населението в Община Ценово за балансиране на неблагоприятните демографски тенденции и осигуряване на устойчив икономически растеж и по-добри условия на живот. Постигането на тази стратегическа цел е в пряка зависимост от общото икономическо състояние на общината като предпоставка за осигуряване на достатъчно работни места за оптимално използване на трудовия потенциал.

При общата тенденция за намаляване на трудовата заетост, независимо от изпълнението на редица мерки за осигуряване на икономическо развитие, не може да се приеме, че е налице висока степен на достигане на тази цел.

Четвъртата стратегическа цел е ориентирана към подобряването на изградената инфраструктура и максималното използване на природните блага, при запазване на екологично чиста среда. Състоянието на социалната, материалната и на техническата инфраструктура е важен показател за развитието на една община. Постигането на тази цел е силно зависимо от разполагаемите финансови ресурси, които по принцип са недостатъчни за посрещане на приоритетите в това направление.

Въз основа на наличната информация може да се оцени, че общината в по – голямата част от годините на плановия период **рационално** е използвала наличните ресурси, насочвани като капиталови вложения в посока – **подържане и подобряване на инфраструктурата**.

Обективната оценка за постигането на стратегическите цели е силно затруднена от нарушената съотносимост на приоритети и мерки към стратегически цели в плана за развитие. Налице е нарушена кореспонденция на приоритетите към дефинираните стратегически цели. Направеният анализ води до заключението, че степента на постигане на формулираните в ОПР цели е сравнително ниска спрямо постигнатите резултати. Макар от формална гледна точка този извод да е верен, причината следва да се търси преди всичко в прекалено амбициозните цели на етапа на разработване на Общинския план за развитие на община Ценово.

8. ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАЛОЖЕНИ ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ

Заявената в плана за развитие **визия** на Община Ценово формулира приоритети и мерки насочени към дългосрочно устойчиво развитие като предпоставка за създаване на по – добри условия на живот за населението, чиста природна среда и разкриване на нови работни места.

Заложените в ОПР приоритети и специфични мерки съответстват на социално – икономическия профил на общината, но не са адекватни на стратегическите цели. Приема се, че с тяхното изпълнение ще са постигне желаният икономически растеж, способстващ за превръщането на населените места от общината в желано и предпочитано място за живот.

В процеса на междинната оценка са използвани заложените **индикатори**, доколкото същите се достатъчно измерими, като данните за изпълнението основно са извлечени от **отчетните документи**, предоставени от страна на общинската администрация на оценяващия екип.

През годините на плановия период не са разработвани годишни програми за изпълнение на плана за развитие. Този пропуск се компенсира до известна степен от наличието на **Мандатна програма на кмета за периода 2007 – 20011 година**, но това не отменя необходимостта от разработването на **годишни програми**.

По принцип - мандатните програми, в обхвата си, не следват изцяло изпълнението на всички мерки и цели по приоритетите заложен в ОПР, а също така съдържат и други приоритети, цели и мерки, които не са обект на плана за развитие, а в случая са и извън обсега на междинната оценка.

При анализа на изпълнението на приоритетите и целите, сме се позовавали на данни, извлечени от **Отчетните доклади за изпълнение на мандатната програма**, само доколкото те покриват изпълнението на мерките от плана за развитие. Използвани са също така и отчетите за изпълнение на годишните инвестиционни програми, като източник на количествени и финансови показатели.

Степента на измеримост (количествена и качествена характеристика) на заложените индикатори определя обективността на оценката. Като важен момент в етапа на съставяне на плана е определянето на базови стойности на използваните индикатори, спрямо които, чрез съпоставяне е възможно измерването.

Поради обстоятелството, че са налице само отчети за изпълнението по години, а администрацията не е подготвяла предварително годишни програми за изпълнение, с които да конкретизира приоритетите и мерките по времеви периоди на изпълнение и по източници на финансиране, с много малки изключения е трудно, същите да се оценяват количествено и стойностно.

Системата от индикатори, такава, каквато първоначално е заложена в плана за развитие, намира приложение при текущия мониторинг и периодичните оценки на изпълнението. В ОПР на Община Ценово липсва конкретизирана и добре систематизирана система от индикатори. Това затруднява в значителна степен извършването на обективна и реалистична оценка спрямо изпълнението на приоритетите и мерките на изпълнението. Поради това, Оценителят използва собствена система от индикатори, която съответства на общите индикатори

за регионално развитие и от друга страна е приложима към конкретните мерки, заложи в плана за развитие на общината.

Формулираната визия за развитието на Община Ценово, в крайна сметка, е намерила изражение в изпълнението на **следните приоритети**, заложи в първоначалния план:

Приоритет 1 - Привеждане на земеделското производство и преработката на земеделска продукция към изискванията на общата селскостопанска политика на ЕС

Приоритет 2 - Подобряване на общата икономическа среда.

Приоритет 3 - Осъществяване на усилен обмен на информация за новостите и опита на развитите страни в образователният мениджмънт, технологиите, организацията на обучението и възпитанието на учениците.

Приоритет 4 – Увеличаване на заетостта и ограничаване на общата безработица след 2007 година.

Приоритет 5 – Подобряване показателите на пазара на труда и постигане на социална кохезия и реинтегриране на рисковите групи на пазара на труда в общината след 2007 година.

Приоритет 6 – Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за растеж и заетост и привлекателен живот

Приоритет 7 - Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура, съгласно стандартите и изискванията на ЕС към периода 2007 – 2013.

При дефинирането на приоритетите и тяхното декомпозиране по специфични цели и мерки са нарушени **единството и логическата връзка по оста**:

- Стратегически цели;
- Приоритети;
- Специфични цели;
- Мерки.

Повечето от **мерките са декомпозирани по отделни сектори и дейности, а не по специфични цели**. Този недостатък се засилва, с последващото допълнение към Плана за развитие на Община Ценово, прието с Решение № 214 по Протокол № 37 от 30 март 2009 година на Общинския съвет, при което същият е допълнен с нови приоритети, цели и мерки (с намерението, същите да бъдат реализирани чрез проекти по оперативните програми, за които общината е допустим бенефициент), без да е постигнато съответствие с тези, формулирани в първоначалния план.

Тази промяна е обявена като **допълнение на ОПР**, а не като негов **актуализиран вариант**. Отчетните данни са ориентирани основно към изпълнението на мерките от допълващия документ (Допълнение № 1), поради което Оценителят отчита изпълнението главно с ориентация към **допълнително приетите мерки**.

Заложените в Допълнение № 1 приоритети съдържат специфични цели и конкретни мерки за изпълнение. Характерно е голямото различие по отношение на техния брой и обхват.

8.1. ПРИОРИТЕТ 1 – УКРЕПВАНЕ КАПАЦИТЕТА НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Така дефиниран този приоритет практически е нов по отношение на първоначалния вариант на плана за развитие, тъй като не може да бъде отнесен към нито една от стратегическите цели и не намира покритие и спрямо заложените там приоритети. Поради това, оценката на изпълнение е проведена по заложените в допълнението мерки. Основната част от тези мерки се отнасят за използването на възможностите на оперативните програми, чрез разработването на проекти за повишаване на административния капацитет на служителите в Общината.

▪ ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ

1.1. Мярка 1 – Развитие на капацитета за управление на структурните фондове на ЕС и други програми.

Мярката е с предназначение за повишаване на институционалния капацитет по разработването и управлението на проекти за целите на интегрираното местно развитие. В отчетните документи е отбелязано, че мярката е изпълнявана чрез обучения за подготовка и управление на проекти на **общо десет служители** на администрацията, което като измерител за повишаването на административния капацитет е **добро постижение** за общината.

От отчетните документи се установява, че обучените служители не са в направление по подготовка и управление на европейски проекти, заложена в плановите задачи. Като се вземе предвид, че служители с такава компетентност са изключително необходими за администрацията на общините, мярката се оценява с **ниска степен на изпълнение**.

Във връзка със задачата за съвместна реализация на проекти със съседни общини, Община Ценово е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците заедно с общините Борово, Бяла, Две могили и Полски Тръмбеш. Предмет на основната дейност на сдружението е осъществяване на дейности и проекти, свързани с управлението на отпадъците и по-конкретно, на битовите отпадъци и на приравнените на тях отпадъци.

Чрез сдружението общините са бенефициенти за регион Борово/Бяла по проект Europe Aid /124485/D/SV/BG «Подготовка на мерки за управление на отпадъците в региони Левски, Борово, Велико Търново и Варна – България».

1.2. Мярка 2 – Подобряване на качеството на публичните услуги

Втората мярка, насочена към подобряване качеството на предоставяните на гражданите публични услуги е реализирана успешно чрез въвеждането на **нови организационни процедури** (в т. ч. чрез въвеждане на принципа “Обслужване на едно гише” и непрекъснат режим на работа с гражданите в рамките на обявеното работно време). Въведените процедури са в съответствие с принципите на модерната администрация.

Една част от техническото осигуряване, като **6 (шест)** персонални компютъра е предоставено безвъзмездно от бившето Министерство на администрацията и административната реформа. Този факт не е достатъчно доказателство за реализирана мярка, тъй като липсва информация, дали получените технически

средства са насочени към процеса по предоставяне на административни услуги или се използват за други цели на администрацията.

Изпълнението на мярката би могло да се счита за ефективно, ако паралелно с въвеждането на персоналните компютри в административния процес, са внедрени и съпътстващи програмни технологии, респ. автоматизирани системи (в т. ч. и електронни услуги), като елемент от Концепцията за електронно управление и съобразно поставените цели в плановия документ.

Подобряването на качеството на публичните услуги е в пряка зависимост с наличния капацитет на служителите в администрацията. В тази връзка са проведени редица обучения, за резултатите от които няма налична точна информация. Не е налична също така информация за сертификация на общината по международен стандарт ISO 9000:2001, чрез въвеждане на Система за управление на качеството.

По смисъла на горните констатации може да се оцени, **че тази мярка в ОПР е със средна степен на изпълнение.**

1.3. Мярка 3 – Създаване на партньорства за развитие

(1) Община Ценово заедно с читалище “Христо Ботев” – Ценово от една страна и от друга страна – Община Комана, Република Румъния и Природен парк “Комана” кандидатстват за съвместен проект по ОП “Трансгранично сътрудничество” с наименование “Намаляване на негативните последици от промените в климата и подобряване на условията за живот в Долен Дунав, чрез устойчиво управление на екосистемите и активното участие на местните заинтересовани страни”

(2) По реализацията на мярка 3 «Създаване на партньорства за развитие» от отчетните материали е видно, че на 4 август 2010 година Община Ценово е подписала договор за съвместно изпълнение на проект „Трансгранична инициатива за включване на младите хора в подобряване на публичния образ и идентичност на региона Русе – Гюргево”, с безвъзмездно финансиране по програма “Трансгранично сътрудничество между България и Румъния”.

Проектът е с бюджет **204 615 лева**. Сформиран е екип за управление на проекта. Проектът е в **процес на изпълнение**, като е планирана проверка на изпълнението чрез провеждане на одит през април 2012 година.

ИЗВОДИ:

Анализът определя **средна степен** на изпълнение на мерките. **Не са използвани напълно** възможностите на ОП “Административен капацитет” за подготовка на служителите по разработването и управлението на проекти.

Качеството на публичните услуги **е постигнато чрез чисто организационни мерки**, но през оставащия програмен период е необходимо да се засили акцента върху повишаване на технологичното ниво, най – вече чрез предоставяне на услуги по електронен път съгласно изискванията на Закона за електронно управление.

Недостатъчно са използвани възможностите за прилагане на формите на публично – частното партньорство.

8.2. ПРИОРИТЕТ 2 - ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТТА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Този приоритет се покрива до голяма степен с **Приоритет 2** “Подобряване на общата икономическа среда” от **първата стратегическа цел**. По изпълнение на приоритета в **основния план** за развитие са заложили **36 (тридесет и шест) мерки**, декомпозирани по отделни сектори на земеделието.

В **допълнението** към основния план от Март 2009 год., в същото време са дефинирани **5 (пет) мерки**, декомпозирани по отделни дейности. Налице е прилагането на различен подход, което затруднява **обективността** на оценката. Оценяващият екип е проследил изпълнението по декомпозицията от допълнението на плана, като счита, че това в достатъчна степен покрива целите на междинната оценка на ОПР - Ценово.

▪ ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ

2.1. Мярка 1 - Подкрепа за развитието на местния бизнес и насърчаване на предприемачеството.

(1) В изпълнение на тази мярка е започнало изпълнението на проект „Придобиване на умения и постигане на обществена активност на територията на потенциалните местни инициативни групи в селските райони” по ос ЛИДЕР на Програмата за развитие на селските райони. Въпреки че е бил организиран и проведен встъпителен семинар по проекта и са сформирани работни групи за разработване на Стратегия за местно развитие на региона “Ценово – Борово”, **поради организационни проблеми** и спиране на финансирането на проекта, той е прекратен и **Стратегия не е разработена**.

(2) Не са предприемани действия за създаване на партньорства с местния бизнес за разработване на съвместни проекти чрез фондовете на ЕС.

(3) Не е ясно на какъв етап е сътрудничеството на администрацията в Община Ценово със стопанските камари и други организационни структури на местния бизнес за намаляване на административните бариери пред бизнеса, както и развитието на клъстери и бизнес мрежи на регионален и браншови принцип.

(4) Липсва информация за проведени в общината информационни кампании и консултации на земеделски производители относно възможностите за субсидиране на производството от ЕС и дали е създадено звено за информационно обслужване и подпомагане на бизнеса.

2.2. Мярка 2 - Привличане на инвестиции

Мярката е от изключително значение за постигането на необходимия икономически растеж и повишаване на конкурентноспособността на местната икономика, тъй като местното икономическо развитие е важен приоритет за подобряване на доходите и качеството на живот на гражданите в общината.

По изпълнение на мярката е предвидено разработване и приемане на **Стратегия за икономическо развитие на общината**.

В контекста на това е целесъобразно общинският план за развитие да се извежда като функция на стратегията, като пресечна точка интегрираща програмите и проектите, включени в стратегията

Липсва разработена стратегия за икономическо развитие.

Не е извършвана инвентаризация на ресурсите за икономическо развитие, в т.ч. и на възможните източници за привличане средства по инвестиционни проекти.

Не е посочено участие в **инвестиционни форуми** и други действия за привличане на потенциални инвеститори. Няма информация за реализиране на **публично -частни** проекти като предпоставка за привличане на частни инвестиции.

Привлечени са единствено целеви субсидии от държавния бюджет за капиталови разходи, с **общ размер – 92 923 лева**, които са усвоени на 100 %. Поради изтъкнатите по-горе доводи **мярката се оценява с ниска степен на изпълнение**.

2.3. Мярка 3 – Изграждане на бизнес – инфраструктура

Мярката е насочена към изпълнение на целеви дейности по изграждане и ремонт на инфраструктурни обекти с бизнес – предназначение.

(1) По изпълнението на мярката, с решение на Общинския съвет и заповед на Кмета на общината е проведен публичен търг за отдаване под наем на територии, заедно с прилежащите им сгради, представляващи пазар за животни.

Поради липса на кандидати, мярката не е изпълнена.

(2) По заложените в плана за развитие други обекти – елементи на бизнес - инфраструктурата, **не е отчетено изпълнение**.

2.4. Мярка 4 - Създаване и развитие на бизнес – инкубатор.

Мярката не е изпълнена.

2.5. Мярка 5 - Развитие и стимулиране на селското стопанство и агробизнеса в Общината

(А) По модернизацията на селското стопанство

Не са отчетени данни за привличане на **чуждестранни и местни капитали** за интензивното развитие на земеделието и животновъдството.

(1) По изпълнението на **Програма за управление и разпореждане с имоти общинска собственост** за 2010 и 2011 години, за отдаване под наем или аренда са определени **общо 2 120,243 дка** земеделски земи. Отдадени под наем са **1 722 дка**, които представляват **81,26 %** от заложените в годишните програми.

Този сегмент на мярката се оценява с **висока степен на изпълнение**.

(2) Във връзка с приоритетите на **Стратегия за управление на общинската собственост** е заложено насърчаване и подпомагане на младите фермери, чрез предоставяне с предимство на свободни парцели в стопанските дворове и земеделски земи – общинска собственост, за създаването на нови земеделски стопанства и градинки за черупкови плодове–орехи, бадеми, лешници, по изисквания и параметри от ЕС с оглед усвояването на договорените субсидии.

По изпълнение на мярката са проведени **2 (два) конкурса** за отдаване на земя на млади фермери. В резултат не е подписан **нито един договор**.

Първоначално слабият интерес към отдаването под наем и продажбата на земи за трайни насаждения (до 2010 година - само **два имота** с обща площ от **15,412 дка**) е компенсирал значително през следващата 2011 година като са отдадени **726,3 дка** площ при **915,9 дка**, предварително предложена площ.

Процентното изпълнение по този показател е над **79 %**, поради което се отчита **висока степен на изпълнение**.

(3) Реализирана е **една продажба** чрез публичен търг на общински имот – земеделска земя, с площ от **3,1 дка** в землището на с. Ценово.

(4) От планираните за отдаване под наем **27 (двадесет и седем)** сгради и помещения, общинска собственост, са предоставени **общо 21 (двадесет и една)** с различно предназначение и ползване, включително административния клуб и прилежащите му сервизни помещения.

(5) В изпълнение на тази мярка са предоставени безвъзмездно и **две помещения** в общински сгради за обществени цели.

(6) Продадена е сградата на бившата детска градина в село Пиперково.

(7) За реализиране на инвестиционни намерения в с. Ценово и с. Долна Студена са продадени **една сграда и един терен** – общинска собственост,

(8) С допълнение към Програмата за управление и разпореждане с имоти – общинска собственост за 2010 година е предвидено отдаването за индивидуално ползване на водни обекти на територията на общината срещу заплащане на годишна вноски. Решението на Общинския съвет **се оспорва** чрез заведено дело пред Административния съд – Русе.

(9) За стимулиране на животновъдството с Решение № 71 по протокол 12 от 30.04.2008 година на Общинския съвет се предоставя безвъзмездно право на ползване на мерите и пасбищата от общинския поземлен фонд на Сдружение с нестопанска цел “Еко животновъдство” за срок от **5 (пет) години**. През 2010 година **решението е отменено**.

Мярката е със средна степен на изпълнение. С **ниска степен на изпълнение** е също продажбата на свободни незастроени терени (дворни места) - **само една** реализирана продажба.

(Б). По информационното подпомагане на земеделски производители

Планирано е осъществяването на редица дейности, по – голямата част от които не са изпълнени.

По проект “Придобиване на умения и постигане на обществена активност на територията на общините Борово и Ценово” от ПРСР са проведени разяснителни семинари за популяризиране на проекта.

Не са провеждани планираните обучения на селскостопански производители.

Няма налична информация за оказано съдействие при сертификация на селскостопански производители. Не е изградено информационно звено за обслужване и подпомагане на селскостопанските производители.

(В). По сдружаването на земеделски производители и малки ферми, уедряване на обработваната земя.

Увеличаването на площите с трайни насаждения е значително, Новосъздадените **227 дка** овощни насаждения само през последните две години от плановия период определя положителна тенденция при изпълнение на мярката за насърчаване възстановяването на традициите в овощарството

Липсват данни за въвеждане на **алтернативни култури** в земеделието и за реализирани проекти за алтернативно земеделие.

По отношение развитието на производството на полски култури е очевидно, зърнените и техническите култури са основен вид за землищата на общината, като увеличение се измерва по отношение на площите със зърнени култури и маслодайна рапица, дължащо се на засиленото търсене за производство на биодизелово гориво.

Не са представени данни за насърчаване на местното производство на: високо категорни семена пшеница /Супер елит и Елит/; перспективни селекционни линии на пролетен и зимуващ овес с висок продуктивен потенциал и качество на зърното, нови хибриди царевица - устойчиви на стрес от засушаване и на нови генотипове фасул с по - ранен цъфтеж.

Не е разработен проект за развитие на зеленчукопроизводство.

Планираната цел за увеличаване обема и качеството на произвежданото винено и десертно грозде чрез възстановяване на изоставените лозови насаждения и създаване на нови от квотата на бракувани и изкоренени масиви не е постигната. Отчита се неколkokратно намаляване на лозовите масиви.

Изводи:

1. Предвид, особената значимост за икономическата среда на мярка 1 е важно да се предприемат действия за изпълнение на заложените в плана дейности до края на плановия период.

2. От изключително важно значение е изпълнението на мерките по контрола върху пълноценността и безопасността на храните, в контекста на изискванията на общата селскостопанска политика на Европейския съюз.

8.3. ПРИОРИТЕТ 3 - ПОДОБРЯВАНЕ НА ОБЩИНСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

8.3.1. ПОДПРИОРИТЕТ 1 – Развитие на транспортната инфраструктура

▪ Оценка на изпълнението на заложените мерки

3.1.1. Мярка 1 – Проектиране и подготовка на техническа документация за развитие на транспортната инфраструктура

(1) С Решение № 167 по протокол 28/23.12.2008 година Общинският съвет приема предложение за кандидатстване по проект "Реконструкция и изграждане на улична мрежа, тротоари и площади" за всички населени места на територията на общината по мярка 322 "Обновяване и развитие на населените места" от Програмата за развитие на селските райони.

Разработен е проект за реконструкция и рехабилитация на улици и тротоари в населените места, **с обща дължина 3 305 метра**. Подготвена е и апликационна форма за кандидатстване с техническите проекти за четирите населени места.

(2) Със средства, осигурени по Инвестиционната програма на общината, през 2010 година е извършен основен ремонт на улици в съставните населени места на **обща стойност – 94 711 лева** /целева субсидия - **36 478 лева** и собствени бюджетни средства – **58 233 лева**/

Средствата са усвоени на 100 %..

(3) С Решения № 206 и № 207 по протокол 35/11.03.2009 година Общинският съвет приема предложения за кандидатстване по проекти за рехабилитация на “път Долна Студена – Ботров и на път Белцов – Беляново – Кривина по мярка 321 “Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” от Програмата за развитие на селските райони

Разработен е технически проект за реконструкция на пътищата, одобрени през март 2009 година

(4) По изпълнението на мярката са разработени **2 /два/ идейни проекта** по които общината се ангажира да търси източници за финансиране, чрез оперативните програми на Европейския съюз, както следва:

- Идеен проект за изграждане на обходен път Обретеник – Ценово – Бяла – Изток;
- Идеен проект за изграждане на обходен път Свищов – Ценово;

(5) През 2008 година Община Ценово кандидатства пред Министерството на регионалното развитие и благоустройството по **грантова схема** за устойчиво развитие за подобряване на транспортната инфраструктура в българо – румънския граничен район по процедура “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти”.

Проектът е отхвърлен.

3.1.2. Мярка 2 – Подобряване на общинската пътна инфра-структура

В изпълнение за мярката през изминалите години от плановия период са планирани средства по инвестиционните програми за основен ремонт и рехабилитация на пътища и улична мрежа с **общ размер 609 471 лева** от целеви субсидии и собствени бюджетни средства.

Усвоени са 599 048 лева, което прави повече **от 98 % усвояемост** – **много добър** индикатор за изпълнени цели.

В рамките на тези средства са осигурени следните дейности:

(1) Извършен е текущ ремонт /асфалтиране/ на четвъртокласни пътища, минаващи през територията на общината:

- Белцов – Беляново– Кривина, с дължина на пътя **19,800 км** и обща стойност на капиталовите вложения – **201 127 лева**;
- Новград – Караманово, с дължина на пътя **7,2 км** и с обща стойност на капиталовите вложения – **107 007 лева**
- Долна Студена – Ботров, с **дължина 4,4 км** и с обща стойност на капиталовите вложения – **172 168 лева**;

(2) Извършен е основен ремонт на улици от селищната улична мрежа с общ размер на капиталовите вложения – **179 333 лева** /от които: **88 678 лева** – целева субсидия, **58 233 лева** – собствени бюджетни средства и **32 922 лева** от други източници/. Осигурена е **100 %** усвояемост на планираните средства.

(3) Разработен е технически проект и е изграден път с трошено – каменна настилка до местност на територията на общината, с **обща стойност на вложенията – 114 903 лева**, осигурени по Инвестиционната програма за 2010 година.

Средствата са усвоени на 100 %

(4) По изпълнение на мярката, за подобряване на състоянието на уличната мрежа в населените места, с решение на Общинския съвет, през 2010 година е възложено извършването на проучвателно – проектантски работи за ремонт на улици.

(5) Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане на населението при бедствия, аварии и катастрофи към Министерския съвет е одобрила използването на средства в **размер на 54 160 лева** за аварийен ремонт на мост в с. Караманово, от които са усвоени **32 644 лева**

Изводи:

1. Мерките по приоритета са с висока степен на изпълнение.

2. Оптимално са използвани финансовите възможности на общината за поддържане на пътната инфраструктура в сравнително добро състояние

8.3.2. ПОДПРИОРИТЕТ 2 – Изграждане и развитие на екологичната инфраструктура в общината

▪ **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.2.1. Мярка 1 – Проектиране и подготовка на техническа документация за развитие на екологичната инфраструктура

(1) За предпроектно проучване на проект за изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в селищата на общината са усвоени **15 000 лева** от целева субсидия.

(2) За разработване на проект на ПУП за обект “Пречиствателна станция за отпадни води” са разходвани **10 200 лева** от целева субсидия.

(3) За разработване на проекти за укрепване на брега на Карамановското дере и за възстановителни работи на Пиперковското дере по инвестиционната програма за 2007 година са планирани и усвоени **общо 7 080 лева**.

Общо за изпълнението на мярката са предвидени **32 280 лева**, усвоени на **100 %**.

3.2.2. Мярка 2 – Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води

(1) С Решение № 216 по протокол 37/30.03.2009 година Общинският съвет дава санкция за кандидатстване пред Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/ за опускане на безлихвен заем, в размер на **755 500 лева**, проект по оперативна програма “Околна среда” за Интегриран воден проект за с. Ценово и с. Долна Студена,

Подписан е договор за реализация на проекта, одобрен от Министерството на водите и околната среда.

Формиран е екип за управление на проекта. Проведена е процедура за избор на консултант по проекта. Проведени са мониторингови посещения от страна на Управляващия орган на оперативна програма "Околна среда"

Прекратени са дейностите по проекта от страна на управляващия орган.

(2). Реализиран е проект за възстановяване, почистване и озеленяване на градинки в централната част на с. Белцов по договор за безвъзмездна финансова помощ с ПУДОС на стойност **7 870 лева**.

Мярката е с ниска степен на изпълнение.

3.2.3. Мярка 3 – Изграждане на съоръжения за сметосъбиране

В изпълнение на мярката Община Ценово става член на новоучредено Регионално сдружение за управление на отпадъците, с участието и на общините Борово, Бяла, Две могили и Полски Тръмбеш, с основна цел – Изграждане на Регионално депо за отпадъци в землището на Община Бяла, с финансиране по проект на ИСПА за изграждането на претоварно депо за твърди битови отпадъци в землището на Община Бяла.

Проведени са поредица от необходими предварителни действия за кандидатстване по проекта:

- (1) Информационна кампания за представяне на проекта;
- (2) Подготовка на доклад за предпроектно проучване;
- (3) Разработване на проект за актуализирана програма за управление на отпадъците за регион Борово - Бяла към договора за техническа помощ;
- (4) Доклад за оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционното предложение.

Общината е участвала с целева вноска в размер на **13 025 лева** за оценка на въздействието върху околната среда.

(5) Работен проект към договор за техническа помощ за управление на отпадъците;

(6) Тръжна процедура за избор на изпълнител по ОВОС;

(7) Договор с избрания изпълнител;

(8). Депозиран проект за оценка в Министерството на околната среда и водите – 29 септември .2011 година;

(9) Издадени решения по ОВОС И ЕО;

(10) тартрана е процедура по съгласуване на ПУП - ПЗ и ПП за елементите на техническата инфраструктура, извън границите на урбанизираните територии..

Предстои реализация на проекта.

Община Ценово не е въвела разделно събиране на отпадъците, в съответствие с планираната мярка. Не е изградена инсталация за пакетиране на отпадъците. Закупени са **23 броя** метални контейнери за събиране на отпадъци на обща стойност **13 662 лева** собствени бюджетни средства.

3.2.4. Мярка 4 – Подобряване на качеството на околната среда и превенция на риска

(1) Провежда се ежегодно почистване на речните корита и деретата.

(2) Реализирани са възстановителни работи на дървета и улици в с. Караманово и дървета в с. Пипирково са планирани **689 220 лева**, от които усвоени през 2008 година – **673 493 лева** или почти 98 % усвояемост на средства

(3) Не е провеждано залесяване на ерозирали терени.

3.2.5. Мярка 5 – Опазване и разширение на зелената система

(1) С Решение № 123 по протокол 17/19.09-2008 година на Общинския съвет е приета **Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Ценово.**

(2) С Решение № 166 по протокол 28/23.12.2008 година Общинският съвет приема предложение за кандидатстване по проект “Рехабилитация на обществени зелени площи – паркове, градини, детски площадки и съоръжения към тях” за всички населени места на територията на общината по мярка 322 “Обновяване и развитие на населените места” от Програмата за развитие на селските райони.

Благоустрояване и озеленяване на междублоковите пространства и мониторинг.

Приоритет по мярката е създаване на програма за възстановяване и поддържане на парковата и растителната инфраструктура.

(1) В края на 2010 година Община Ценово е кандидатствала по програма „Развитие” на Европейски социален фонд и оперативна програма „Развитие на човешките ресурси за разкриване на **22 /двадесет и две/** работни места за работници в озеленяването. Проектът е одобрен в началото на 2011 година. Дейностите, които ще се изпълняват от заявите участие да бъдат назначени по програмата, след преминаване на едномесечен курс на професионално обучение са: озеленяване и цветарство по улици на населените места и рехабилитацията на зелени площи, което е в съответствие с един от приоритетите на Плана за регионално развитие за периода 2007-2013 година.

(2) Община Ценово участва всяка година, с проекти по Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”, като за 2010 година дейностите за създаване на работни места са следните:

- Дейности с комунално - битов характер - текуща поддръжка и почистване на улици, пътища и други обществени терени;
- Дейности с траен характер и остатъчен ефект - строителни и ремонтни работи;
- Социални дейности и дейности с по часов измерител;
- Социални консултанти;
- Дейности по охрана и поддръжка – екопатрули.

(3) През 2011 година в Министерството на околната среда и водите са депозирани **17 /седемнадесет/ проектни предложения** по кампанията “Чиста околна среда”, финансирана от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда към същото министерство

Предложенията са за реализация на Проект за озеленяване и възстановяване на зони за отдых в населените места в общината /в т. ч. в училищата и детските градини/ на обща стойност над **133 000 лева**.

От проектните предложения най – висока оценка е получил проекта на Кметство Белцов, като същият е реализиран.

Изводи:

1. Подприоритетът включва 5 /пет/ значими мерки ориентирани към екологичната обстановка на територията на общината, за реализацията на които е необходим значителен финансов ресурс.

2. Положени са усилия за осигуряване на финансови средства с разработване на проекти по оперативните програми и програмата за развитие на селските райони.

3. През оставащия планов период е необходима мобилизация за л;реализация на неосъществените проекти.

8.3.3. ПОДПРИОРИТЕТ 3 – Изграждане и реконструкция на водно - стопанската инфраструктура на територията на общината

▪ **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.3.1. Мярка 1 - Проектиране и подготовка на техническа документация за водоснабдителна и канализационна инфраструктура

С Решение № 217 по протокол 37/30.03.2009 година Общинският съвет дава съгласие за кандидатстване по проект “Реконструкция на външен довеждащ водопровод и изграждане на три разпределителни шахти” по схема за безвъзмездно финансиране на проекти, свързани с изграждането на малки водоснабдителни мрежи и съоръжения с местно значение.

Липсва информация за изпълнение на мярката.

3.3.2. Мярка 2 - Изграждане и реконструкция на водоснабдителната мрежа

(1) С Решение № 224 по протокол 39/13.04.2009 година Общинският съвет дава съгласие за кандидатстване пред Разплащателната агенция към Министерството на земеделието и храните по мярка 321 “Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” от Програмата за селските райони за реконструкцията на част от водопроводна мрежа с. Караманово и с Новград.

(2) Във връзка с изпълнението на мярката са разработени и одобрени проекти. През м. май 2010 година Община Ценово е подписала договор за отпускане на безвъзмездна финансова помощ с Разплащателната агенция, на Държавен фонд „Земеделие”, с **общ размер 8 784 492 лева** /съответно - **3 738 260,00 лева** за с. Караманово и **5 046 232,00 лева** за с. Новград/.

(3) Подготвено е предложение за кандидатстване за отпускане на безлихвен заем за проект одобрен от Оперативна програма „Околна среда 2007 - 2013 година”, в **размер на 755 500,00 лева**.

(4) С Решения № 376 и 377 от 06 юли 2010 година на Общински съвет – Ценово, кметът на Община Ценово е подписал запис на заповед в полза на Държавен фонд „Земеделие” за обезпечаване в размер на **110 %** на искане за Авансово плащане по договорите за финансиране на двата проекта.

(5) На 21 юли 2010 година на Община Ценово е одобрено авансовото финансиране по двата проекта с **общ размер 2 523 116,00 лева**.

(6) През 2010 година е проведена процедура за разработване тръжните документации по одобрените дейности на проектите и открит конкурс по Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки за избор на изпълнител, с предмет: „Консултантски услуги за управление и отчитане на дейностите”.

(7) Проведена е открита процедура по Закона за обществените поръчки за избор на изпълнител за разработване на работни проекти за реализация на инвестицията.

(8) Работните проекти са разработени в предвидения в договора срок и през септември 2011 година са депозирани в Държавен фонд «Земеделие» за съгласуване.

(9) На 17 октомври 2011 година Община Ценово е получила одобрение на работните проекти и са подписани анекси за отпускане на безвъзмездна финансова помощ, с **общ размер за двата проекта – 8 651 556 лева**.

Намаляването на общата сума с **132 936 лева** е във връзка с одобрените стойности на строителството, съгласно работните проекти за двете населени места.

Усвоени са средства за реконструкция на водопроводната мрежа в селата Караманово и Новград с общ размер – 435 880 лева, което е малка част от общо планираните 4 254 340 лева.

(10) Подготвени са предложения Община Ценово да кандидатства по проекти за:

- Реконструкция на външен довеждащ водопровод и изграждане на **3 /три/** разпределителни шахти за с. Кривина;
- Реконструкция на водопровод по ул. Балван в село Пиперково.

По мярката се предприети поредица от действия, което предполага възможности за изпълнени през оставащия планов период.

3.3.3. Мярка 3 – Изграждане и реконструкция на канализационната мрежа

(1) По изпълнението на мярката с Решение № 62 по протокол 12/30.04.2008 година Общинският съвет приема предложение на кмета на общината за техническа помощ за разработване на инвестиционни проекти за изграждане на канализация на населените места от общината.

Няма информация за разработен, утвърден и реализиран проект.

(2) Предприето е предпроектно проучване за изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за отпадни води в селищата на общината, чието изпълнение е отнесено към **мярка 1**.

3.3.4. Мярка 4 – Възстановяване на съществуващи и изграждане на нови хидромелиоративни съоръжения

С мярката се предвижда възстановяване на напоителни системи в землищата на селата Ценово, Долна Студена, Белцов, Пиперково, Джулюница, Караманово, Новград, Беяново и Кривина, както и изграждане на напоителни системи за пасища, мери и земеделски земи на територията на общината.

Не е отчетено изпълнение на мярката.

Изводи:

1. Изпълнението на мерките по подприоритета се фокусират единствено по разработване на проекти, без фактическа реализация.

2. Поддържането в реална експлоатация и изграждането на нови обекти на водностопанската инфраструктура е важен компонент от развитието на общината.

3. Необходим е специален акцент върху изпълнението на мерките през времето на оставащия планов период.

8.3.4. ПОДПРИОРИТЕТ 4 – Развитие на горската инфраструктура и устойчиво използване на горските ресурси

▪ **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.4.1. Мярка 1 - Подобряване на състоянието на горските ресурси и развитие на дейности с използването на горския фонд

(1) Със съответна санкция на Общинския съвет общината е стартирала процедура за възлагане на сечище /гола сеч/ и възмездно ползване на дървесината в землището на с. Новград, с **обща площ от 355 дка**.

(2) Паралелно с това, предвид на установени проблеми и пречки по осъществяването на търга, общината предвижда разработване на План за управление на горите за по дългосрочен период в който ще предложи стратегия на управление на горите - общинска собственост.

(3) По предварителните проучвания общината разполага с горски ресурс, възлизащ на около **5 000 дка**, което създава възможности за приходи, които да формират голяма част от собствените приходи.

(4) Счита се, също така, че рационално и ефективно използване на горският фонд, ще даде възможностите за разработване на проекти и кандидатстване по еврофондовете и за други финансови инструменти за подобряване състоянието имотите от горския фонд, с цел - преодоляване на неефективното управление на горския фонд до момента.

3.4.2. Мярка 2 – Подобряване и изграждане на второстепенни, свързващи горски и селскостопански пътища.

Прокаран е селскостопански път да местността “Хаджийска чешма”, което е недостатъчно като степен на изпълнение.

Извод:

Разработването на цялостна стратегия за управление на горския фонд е препоръчително действие, което ще трасира и практически мерки по изпълнение на подприоритета.

8.3.5. ПОДПРИОРИТЕТ 5 – Подобряване на социалната инфраструктура и на условията за живот

▪ **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.5.1. Мярка 1 – Проектиране и подготовка на техническа документация за социалната инфраструктура

По надлежния ред, Агенцията по геодезия, картография и кадастър към Министерство на регионалното развитие и благоустройството е одобрила

кадастралните карти на селата Долна Студена, Пиперково и Караманово /Протоколи от 30 септември 2010 година и 4 октомври 2010 година/

Марката е изпълнена съобразно възникналите потребности.

3.5.2. Мярка 2 - Подготовка на устройствен план

(1) През 2009 година е одобрен регулационния план на село Ценово.

(2) С решение № 345 от 23 април.2010 година, Общинският съвет е одобрил актуализация на **Подробния устройствен план**, в частта - план за регулация на с. Ценово (улична регулация от осова точка 1 до осова точка 315, квартали с дворишна регулация от № 1 до № 79) и допълване на кадастралния план на с. Ценово с ПИ от № 926 до № 993 и от № 9578 до № 9581.

(3). За изработването на специализирана или кадастрална карта на населените места от Община Ценово са одобрени средства в размер на **25 000 лева**, с които е финансирано изработването на **Цифров модел на регулационния план** на с. Караманово.

Мярката е изпълнена в рамките на необходимите действия.

3.5.3. Мярка 3 - Санитране на обществени сгради и терени

(1) По проект "Красива България" е извършен ремонт на централната част и площада в село Беяново.

(2) За изпълнение на мярката, Общинският съвет е одобрил изразходването на **23 000,00 лева** за основен ремонт на административна сграда на кметството в с. Беяново.

С извършените строително – монтажни работи са въведени мерки за енергийна ефективност на сградата.

(3) Не са предприемани действия за санитране на сгради и терени в населените места на общината, според заложената в плана мярка.

През оставащото време на плановия период е целесъобразно да се използват новоразкритите финансови схеми по оперативна програма "Регионално развитие"

3.5.4. Мярка 4 - Ремонт и реконструкция на училища

(1) За изпълнение на мярката с Решение № 57 по протокол 9/08.04.2008 година на Общинския съвет е прието предложение на кмета на общината за рехабилитация и ремонт на сградите на училищата **в 4 /четири/** населени места.

▪ През 2008 година общината кандидатства по Оперативна програма „Регионално развитие” с „Интегриран проект за ремонт на училища и детски градини” и подписва договор за безвъзмездна финансова помощ. Предвидени са финансови средства в размер **946 051 лева**.

▪ В края на 2009 година се провежда тръжна процедура за избор на изпълнител на предвидените в проекта строително - ремонтните работи, на следните обекти:

- ✓ Ограда на ОУ „Христо Ботев” - Ценово и спортна площадка
- ✓ Сграда на ОУ „Климент Охридски” - Долна Студена;
- ✓ Сграда на ОУ „Алеко Константинов” – Новград;

✓ Сграда на ОУ „Христо Ботев” – Караманово.

▪ През 2010 година са реализирани всички необходими дейности по успешното управление и отчитане на проекта, в резултат на което общината е получила **20%** авансово финансиране в **размер на 199 897 лева**.

За финансиране на текущите работи по изпълнението на проекта, при липса на свободни собствени средства, общината е взела кредит от Фонда за организиране на местното самоуправление в България – ФЛАГ - ЕАД, в размер от 741 043 лева, който е погасен веднага след окончателното разплащане, от страна на управляващия орган.

▪ На **30 април 2010 година** общината е получила всички протоколи, актове и доклади от страна на фирмите изпълняващи строителството, от независимия строителен надзор и авторството на обектите за приключилите строително - ремонтни работи.

▪ Окончателните разчети с управляващият орган, в резултат на успешната реализация на проекта, са приключени през м. януари 2011 година, чрез едно междинно плащане в **размер на 221 994 лева** и окончателно разплащане – в **размер на 591 005 лева**.

Общо по проекта са удвоени 946 051 лева.

(2) През изминалия планов период по инвестиционните програми на общината са осигурени средства за основен ремонт и рехабилитация на сгради и помещения в общообразователните училища в населените места с общ размер **-184 738 лева** /целеви субсидии, собствени бюджетни средства и частично финансиране по програма ФАР/.

Усвоени са 170 393 лева или повече от 92 % от планираните средства.

(3) Изградени са системи за видеонаблюдение в **4 /четири/** общообразователни училища с общ размер на вложенията – **10 800 лева**

Мярката в плана за развитие предвижда ремонт и реконструкция на сградите на 4 /четири/ училища, както и доставка на оборудване за осъвременяване на материално – техническата база. **Оценката е висока степен на изпълнение.**

3.5.5. Мярка 5 - Ремонт и реконструкция на целодневни детски градини

(1) За изпълнението на мярката, общината е кандидатствала по оперативна програма „Регионално развитие” - приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, с **Интегриран проект за ремонт на училища и детски градини на територията на Община Ценово**

(2) Проектът е одобрен, подписан е договор с управляващия орган от 20 октомври.2008 година.

(3) Проведени са процедури за избор на изпълнител на строително – монтажните работи в действащите детски градини и в основните училища в селата Караманово, Долна Студена и Новград, с цел – въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

(4) Спечелен е проект по ФАР компонент 2 – Реконструкция /рехабилитация/ ремонта на сгради и училища, предоставящи интегрирано обазование на ученици от ромски произход в етнически смесени класове за финансиране за „Ремонт на сградата на ОУ „Христо Ботев“ – с. Ценово. – проекта се изпълнява

(5) Изработка, доставка и монтаж на вентилационни системи за ЦДГ „Баба Тонка“ – филиал Долна Студена, ЦДГ „Баба Тонка“ – филиал Новград, ЦДГ „Баба Тонка“ – филиал Караманово, ЦДГ „Баба Тонка“ – Ценово и ДСП – Ценово.

За изпълнението на мярката са осигурени **50 446 лева** по инвестиционните програми – съответно **18 210 лева** за инсталиране на вентилационни системи и **32 236 лева** за отоплителни инсталации.

3.5.6. Мярка 6_ – Ремонт и реконструкция на читалища

В плана за развитие са предвидени ремонти на читалищни сгради в **7 /седем/** населени места на общината и изграждана на сгради, подходящи за читалищна дейност в селата Долна Студена и Караманово.

Не са планирани средства по инвестиционните програми.

През 2010 година общината е подпомогнала ръководствата на читалищните настоятелства на няколко читалища на територията на Община Ценово за подготовка на проекти за финансиране, по допустими за тях мерки, от Програмата за развитие на селските райони 2007 - 2013 година, за ремонт и рехабилитация на сградите на следните читалища:

- Народно читалище „Пробуда“ - Долна Студена е депозирало проект в Държавен фонд „Земеделие“ по Мярка 322 „Развитие и обновяване на селата“ от Програмата за развитие на селските райони на **стойност 319 227,64 лева;**

- Народно читалище „Пробуда“ - Белцов е депозирало проект в Държавен фонд „Земеделие“ по Мярка 322 „Развитие и обновяване на селата“ от Програмата за развитие на селските райони на **стойност 323 568,19 лева;**

- Народно читалище „Отец Паисий 1931“ - Кривина е депозирало проект в Държавен фонд „Земеделие“ по Мярка 322 „Развитие и обновяване на селата“ на **стойност 354 041,74 лева**

Не са налични данни за реализация на проектите.

3.5.7. Мярка 7_– Изграждане и обновяване на спортни съоръжения

По изпълнението на мярката да заложени амбициозни цели, които очевидно не са били в рамките на финансовите възможности на общината.

Подготвен е проект по марка 321 “Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” от Програмата за развитие на селските райони за строеж на спортен комплекс в с. Ценово, който остава неизпълнен.

По инвестиционната програма за 2010 година са закупени и монтирани **2 /две/** баскетболни табла на стойност **1 861 лева** осигурени от собствени бюджетни средства.

Изграждането, ремонтите и реконструкцията на стадионите в повечето от населените места, заложено в плана за развитие остава **неизпълнена мярка.**

3.5.8. Мярка 8 – Ремонт и реконструкция на други обществени сгради

(1) По изпълнението на тази мярка Община Ценово е кандидатствала пред Министерството на труда и социалните грижи по проект “Красива България” – мярка 01 “Подобряване на градската среда за следните обекти:

- Комбинирана административна сграда в с. Ценово;
- Административна сграда в с. Ценово;
- Здравно заведение в с. Ценово;
- Киносалон при читалище “Пробуда” в с. Долна Студена.

Проектите са представени за кандидатстване пред Министерството на труда и социалната политика.

(2) Осъществен е основен ремонт на административната сграда на кметството в с. Беляново, с общ размер на капиталовото вложение - **22 989 лева** от целева субсидия.

(3) Извършен е основен ремонт на сградата за Домашен социален патронаж в с. Караманово на стойност **27 197 лева**.

(4) Ремонтът на сградата на поликлиниката в с. Ценово не е извършен.

3.5.9. Мярка 9 - Поддържане и изграждане на религиозни храмове

(1) По изпълнението на мярката, Общинският съвет със свои решения № 385 и № 386 по протокол 67/27.01.2010 година е дал становище, че реконструкцията и ремонта на сгради с религиозно значение отговорят на приоритетите на Общинския план за развитие.

Община Ценово е кандидатствала за безвъзмездна финансово помощ потърсила по мярка 322 “Обновяване и развитие на населените места” от Програмата за развитие на селските райони.

Поради това, че Русенската и Великотърновската митрополии не са представили проекти, **мярката е неизпълнена**.

(2) Община Ценово е кандидатствала и пред Министерството на труда и социалните грижи по проект “Красива България”, с проекти за подобряване на градската среда за следните религиозни храмове:

- Църковен храм – Караманово;
- Църковен храм – Кривина;
- Църковен храм – Белцов.

(3) Извършени са възстановителни работи на:

- Храм „Света Петка” в с. Долна Студена
- Църковен храм в с. Кривина;
- Църковния храм „Света Петка” в с. Ценово;
- Джамия в с. Новград.

3.5.10. Мярка 10 - Подобряване на качеството на достъпа до социални услуги

(1) Общинският съвет със свое решение № 392 по протокол 67/27.07.2010 година приема **Стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2010 – 2015 година**. Заедно със стратегията е приет оперативен план с времеви график за изпълнение на стратегията. Изпълнението на стратегията цели постигане на качествена промяна в системата на социалните услуги и подобряване на живота на

рисковите групи в общината и в пълно съответствие с приоритети заложи в европейските и национални стратегически документи в тази област и респективно с специфичните цели на Общинския план за развитие.

(2) Със средства по програма „Красива България“ е осъществен проект за създаване на достъп за хора в неравностойно положение до административната сграда на общината на **обща стойност 179 763 лева**.

(3) През 2009 година са подадени **4 /четири/ проектни предложения** за кандидатстване за финансиране по програма „Красива България“ за:

- Създаване на достъпна среда за хора в неравностойно положение при достъпа до административната сграда на общината – **Втори етап, на стойност около 180 000 лева;**
- Ремонт на сграда за обществено обслужване на социално слаби и безработни хора от територията на населените места на Община Ценово, на **стойност около 130 000 лева;**
- Създаване на достъпна среда за хора в неравностойно положение до сграда за здравно обслужване, респ. Поликлиника в с. Ценово, на **стойност около 150 000 лева;**
- Салон на Читалище „Пробуда“ в с. Долна Студена, на **стойност около 150 000 лева.**

Изводи:

1. Голямото разнообразие на включените в подприоритета мерки изисква различни подходи за реализация.

2. При реализацията на мерките се е разчитало на защитени проекти като източници на средства, някои от които неуспешно реализирани.

3. Подценено е изпълнението на мерки 3 и 7.

8.3.6. ПОДПРИОРИТЕТ 6 – ПОВИШАВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА НА ЕНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЕТО НА БИТОВИТЕ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОТРЕБИТЕЛИ

- **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.6.1. Мярка 1 – Проектиране и подготовка на техническа документация за внедряване на проекти за енергийна ефективност

В изпълнение на мярката е извършено обследване по енергийна ефективност на всички обществени сгради в общината.

3.6.2. Мярка 2 - Одитиране и въвеждане на мерки за енергийна ефективност

(1) С Решение № 344 по протокол 62/23.04.2010 на Общинският съвет общината получава санкция да стане член на Сдружение “Регионална енергийна агенция” – Русе.

(2) С “Интегриран проект за ремонт на училища и детски градини в община Ценово”, реализиран по оперативна програма «Регионално развитие» са предвидени дейности, свързани с въвеждане на предписания и мерки за енергийна ефективност – саниране, топлоизолация на сгради, монтиране на дограма и други.

(3) В изпълнение на мярката са проведени енергийни оценки на сгради – общинска собственост: детска ясла в с. Ценово, поликлиника и здравна служба в селата Ценово и Долна Студена, кметствата в Долна Студена, Караманово, Пиперково, Джулюница и Белцов, читалища в Долна Студена, Новград и Пиперково.

(4.) Със средства по проект “Красива България” през 2009 година е ремонтирана част от сградата на Общинската администрация – Комбинирана административна сграда в с. Ценово

(5) Със средства от Министерството на финансите /целева субсидия/, фонд “Финансова помощ за общини с дефицитен бюджет” е подменена част от дограмата на сградата на кметството в с. Джулюница, монтирана е нова отоплителна инсталация на ЦДГ – Ценово /филиал „Щастливо детство“/ в с. Долна Студена и е извършен ремонт на помещение за домашен социален патронаж в с. Караманово;

(6) След приключил ремонт на ОУ „Христо Ботев” в с. Ценово е подменена дограмата, поставена е външна топлоизолация, подменен е котел на парната инсталация и са монтирани радиатори.

Налице са съществени действия за изпълнение на мярката.

3.6.3. Мярка 3 - Внедряване на система за управление на обществената осветителна мрежа

(1) По изпълнението на мярката общината има одобрен проект по Програмата за развитие на селските райони - мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места”.

С проекта се предвижда изграждане на улично осветление с използването на слънчева енергия в Община Ценово. През 2011 година са съгласувани процедурите, през 2012 година **следва изпълнението** на дейностите по проекта за подмяна на съществуващото улично осветление и изграждане на ново енергоефективно осветление в селата Ценово, Долна Студена, Белцов, Пиперково, Джулюница, Караманово, Новград, Беяново и Кривина.

От планираните за целта **544 777 лева**, към момента са усвоени само **10 421 лева**.

(2) Стартирани са проучвателни дейности за подготовка на инвестиционен проект по Мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места” от Програмата за развитие на селските райони. Програмата подпомага проекти, които допринасят за подобряване средата на живот в населените места от селските райони.

(3) През 2010 година е разработен инвестиционен проект за „Изграждане на улично осветление с използване на слънчева енергия в община Ценово”, който е внесен за кандидатстване по мярките на Разплащателната агенция на Държавен фонд „Земеделие”.

3.6.4. Мярка 4 – Насърчаване на използването на възобновяеми енергийни източници

(1) В изпълнение на мярката Общинския съвет със свое решение № 102 по протокол 15/8.07.2008 година дава санкция за осъществяване на инвестиционен проект на “Солар България” АД за изграждане на соларен парк на територията на общината.

(2) Със свое решение № 259 по протокол 44/24.07.2009 година общинският съвет дава съгласие за учредяване право на строеж за изграждане на фотоволтаичен парк на "Ценово Солар Парк" ЕООД на **3 /три/** терена в землището на село Джулюница.

Изпълнението е в процедура, понеже е поискана промяна на имотите.

(3) Не са започнати действия по монтажа на слънчеви батерии за нуждите на административните, социалните и образователните институции на територията на общината, според записаната в плана мярка.

3.6.5. Мярка 5 – Изграждане на газотурбинна централа и газопреносна мрежа.

Мярката не е въведена в изпълнение.

Изводи:

1. Впечатлението е, че са предприети значителни предварителни действия по реализацията на мярката.

2. Поради големия размер на необходимите финансови ресурси трябва максимално да се използват възможностите за финансиране по стартиралите проекти.

8.3.7. ПОДПРИОРИТЕТ 7 – ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННАТА И КОМУНИКАЦИОННАТА ИНФРАСТРУКТУРА

▪ **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

3.7.1. Мярка 1 – Изграждане на информационна и комуникационна инфраструктура

(1) В плана за развитие по мярката са разписани дейности, някои от които са дефинирани по непонятен начин /напр. създаването на обществени съвръжни паркове за съхранение на обществени информационни системи и данни - буди недоумение/

Очевидно, това е причина и за неизпълнението на мярката.

(2) За реализацията на комуникационна инфраструктура не са осигурени данни, но оценяващият екип приема, че по отношение на телевизионното разпространение и Интернет – достъпа, комуникационните мрежи са изградени.

3.7.2. Мярка 2 – Развитие на информационните и комуникационните технологии в общината

(1) За придобиване на нови **информационните и комуникационните технологии в общината /програмни продукти/** в общината са осигурени средства с общ размер – **6 512 лева** /основно за базови програмни продукти/

Това е индикатор за недостатъчно висока степен на изпълнение на мярката.

(2) Разработен е проект за изграждане на туристически информационни центрове /9 автоматизирани информационни места/ в читалищата на територията на общината, функциониращи в обща комуникационна мрежа.

Изводи:

1. Заложени са цели с неясно функционално определение, което предварително ги прави неизпълними.

2. Мярката би била по – ефективна, ако през оставащия планов период акцента се измести към внедряването на приложни програмни системи, работещи в интелигентна комуникационна среда.

8.4. ПРИОРИТЕТ 4 – РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ**8.4.1. ПОДПРИОРИТЕТ 1 – СЪХРАНЯВАНЕ НА КУЛТУРНО – ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО И РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА**

- **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

4.1.1. Мярка 1 - Съхраняване на културно - историческото наследство.

(1) Със свое решение № 398 по протокол 68/19.08.2010 година Общинският съвет е изразил съгласие общината да кандидатства с проектно предложение за реконструкция на сградата на Етнографския музей в село Новград по мярка 322 “Обновяване и развитие на населените места” от Програмата за развитие на селските райони.

(2) Генерирана е идея за създаване и промоция на туристически продукт “Поддържане на съществуващи културни паметници” – /в частност - Антично селище „Ятрус” – Кривина/.

(3) Ежегодно, съвместно с читалищата по населените места от общината, се разработва **Годишен културен календар на всички значими прояви с културна насоченост, в това число:**

- Етнографски фолклорен календар, който осигурява участие на групите във национални, регионални и местни фолклорни фестивали и събори - Националният събор „Рожен”, Националният събор „Копривщица”, Регионалният събор “Златната гъдулка” в град Русе, ежегодни местни фолклорни събори, детски фолклорни фестивали и други;

- Провеждане на традиционен **Фолклорен фестивал „Ценово пее и танцува”** през **месец септември** всяка година, включен в **Националния културен календар**

- Подреждане на музейна етнографска експозиция в читалище „Христо Ботев”;

- Организирана самодейност сред младите граждани – участия на певческите състави в местни, регионални и национални фолклорни фестивали. Към месните читалища функционират **20 /двадесет/** певчески и танцови групи. Над 200 /двеста/ души от общината се занимават с развитието на местния фолклор.

- Ежегодно се празнува Международния ден на самодееца.

През изминалия планов период са отбелязани участия на **20 /двадесет/** самодейни състава в повече от **30 /тридесет/** фолклорни фестивала.

Отразени са редица инициативи с културна насоченост и множество ежегодни културни програми за отбелязване на традиционни български празници.

Като се има предвид и **големия брой на участниците** в тези прояви, комплексната оценка на тази мярка бележи **висока степен на изпълнение**.

(4) Не са предприемани действия за популяризиране на историческите и природни дадености на региона като туристическа атракция, според разписаните по мярката в плана за развитие – комплект от дейности.

4.1.2. Мярка 2 – Изграждане на туристическа инфраструктура и насърчаване на туристическото предлагане

(1) В изпълнение на мярката с Решение № 227 по протокол 40/30.04.2009 година Общинският съвет разрешава общината да кандидатства пред Разплащателната агенция към Министерството на земеделието и храните по мярка 313 «Насърчаване на туристическите дейности» от Програмата за развитие на селските райони с проект «Изграждане на инфраструктура със съоръжения за отдих и спорт на брега на река Дунав».

(2) С Решение № 228 по протокол 40/30.04.2009 година Общинският съвет разрешава общината да кандидатства пред Разплащателната агенция към Министерството на земеделието и храните по мярка 313 «Насърчаване на туристическите дейности» от Програмата за развитие на селските райони с проект «Еко пътека по река Янтра за пешеходен и велотуризм».

(3) С Решение № 229 по протокол 40/30.04.2009 година Общинският съвет разрешава общината да кандидатства пред Разплащателната агенция към Министерството на земеделието и храните по мярка 313 «Насърчаване на туристическите дейности» от Програмата за развитие на селските райони с проект «Посетителски център за популяризиране на местното културно и историческо наследство».

(4) Разработена е **маркетингова стратегия** на регион Бяла, Борово, Две могили и Ценово, в която регионът е представен, като изгодно и перспективно място за инвестиции и бизнес.

Изводи:

1. Мярката е от особено важно значение за използването на благоприятното географско положение на общината, на условията за трансгранично икономическо и културно сътрудничество и използването на поречието на река Янтра за развитие на селския туризъм.

2. В контекста на гореизложеното, приемаме, че големият обем на разписаните дейности по изпълнение на мерките от подприоритета е оправдан.

3. Изпълнението на целия набор от дейности изисква време и ресурси.

4. Целесъобразно е в актуализирания план за развитие за оставащия планов период /предвид на това, че времето на този период е малко/, тези дейности да бъдат приоритетно редуцирани, с надеждата, че ще бъдат реализиран.

8.4.2. ПОДПРИОРИТЕТ 2 – РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ, ЧРЕЗ АДАПТИРАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА КЪМ ИЗИСКВАНИЯТА НА ПАЗАРА НА РАБОТНА СИЛА

- **Оценка на изпълнението на заложените мерки**

4.2.1. Мярка 1 - Развитие на човешкия капитал, чрез подобряване на образователната система, съобразно изискванията на пазара на работна сила

(А). Развитие на професионалното обучение

В изпълнение на мярката са подготвени **2 /два/ проекта:**

(1) Обхващане и обучение по проект „Красива България” - мярка 01 „Подобряване на градската среда”, в курсове по квалификация и преквалификация към Бюро по труда на 50 % от работниците от фирмите, които ще изпълняват строително – монтажни работи по обектите, включени в програмата.

(2) През 2011 година се по проектите осъществявани по изпълнението на **Приоритет 3 - Подобряване на общинската инфраструктура** са наети **18 / осемнадесет/ лица** с длъжност „Работник по поддръжка на пътища” и **22 /двадесет и две/** с длъжност „Озеленяване и цветарство”, които са преминали едномесечен курс за професионално обучение.

(Б) Подобряване на достъпа до информационни технологии и повишаване на компютърните умения на учениците.

(1) Разработен е проект за кандидатстване пред Министерството на образованието и науката по програма „Развитие на човешките ресурси” по схема „Да направим училището привлекателно за младите хора” – с цел: Подобряване достъпа до образование и обучение */проекта е в резервния списък на одобрените проекти/*.

(2) По Програма „Българските библиотеки – място за достъп до информация и комуникации за всеки” /кратко наименование на програмата “Глоб@лни библиотеки – България”/, в проекта списъка с целевите библиотеки за етап – 2009 година, от общината са предложени следните библиотеки:

- Библиотеката при начално училище „Христо Ботев ” - Ценово;
- Библиотеката при начално училище „Христо Ботев” - Новград;
- Библиотеката при начално училище „Светлина” - Караманово;
- Библиотеката при начално училище „Пробуда” - Белцов;

По този проект е предоставена и инсталирана компютърна техника и са отпуснати щатни бройки за работни места.

(3) Общината е партньор по Програмата „Глобални библиотеки – България” на местно ниво и страна по Споразумението за сътрудничество. През 2009 година, на етап от реализацията на програмата, са одобрени **две читалища** и **две библиотеки** от общината, които вече работят по дейностите на проекта. Проведени са безплатни обучения за първоначална компютърна грамотност за деца и възрастни, които завършват с предоставяне на сертификат.

(4) По програма на Министерството на образованието са оборудвани компютърни зали във всички училища в населените места от общината.

Съотнесено към големия брой разписани в плана дейности за изпълнени на мярката, оценката е с **ниска степен на изпълнение**

4.2.2. Мярка 2 - Развитие на човешкия капитал, чрез подобряване на социалните и здравните услуги

(1) Сключен е договор по проект „Независим живот и социално включване, чрез предоставяне на социалните услуги „социален асистент“ и „домашен помощник“, за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

В резултат към проекта, като потребители на услугата „Домашен помощник“ са обхванати **60 /шестдесет/ лица**, а на „Социален асистент“, съответно **13 /тринадесет/ лица**, които се обслужват от **28 /двадесет и осем/** домашни помощници и **6 /шест/** социални асистенти.

(2) През 2009 година по национална програма „Социални услуги в семейна среда“ общината е представила проект за потребност от работни места, като по проекта са наети **9 /девет/ безработни лица** за период от 12 месеца, с направление от Бюрото по труда -. Бяла.

(3) През 2009 година по програмата „От социални помощи към осигуряване на заетост“ са обхванати **28 /двадесет и осем/ безработни лица**, а за 2010 година е депозиран нов проект, с обхват - **14 /четиринадесет/** трайно безработни и период от **три месеца**.

(4) Разработен е проект по фаза 3 на Европейския социален фонд по приоритетно направление, с предмет „Социални услуги за превенция на социалното включване и преодоляване на неговите последици“, за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора.

Бенефициент по проекта е читалище „Христо Ботев“ - Ценово, а Община Ценово е партньор.

(5) Разработен и депозиран е проект за „Трансгранично сътрудничество България – Румъния“ с наименование „Намаляване на негативните промени в климата и подобряване условията на живот в Долен Дунав, чрез управление на екосистемите с активно участие на местни заинтересовани страни“.

Проектът е в партньорство с Община Комана, Република Румъния..

(6) Разработена и приета с решение № 392 по Протокол № 67 от 27 юли 2010 година на Общинския съвет е **Общинска стратегия за развитието на социалните услуги в общината за периода 2010 – 2015 година**.

Стратегията е неразделна част от Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе. Създаването на тази стратегия е иницирано в рамките на проект „Планиране и усъвършенстване на социалните услуги на областно ниво“, изпълняван от УНИЦЕФ, Министерство на труда и социалната политика и Агенцията за социално подпомагане с финансовата подкрепа на Правителството на Кралство Холандия.

Целта на Проекта е създаване на цялостен модел на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво като по този начин се постигне повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и

използването на структурните фондове на Европейския съюз. Тя предвижда развиването на модерна и ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център потребителя, чрез предоставяне на възможности за реализация на всяко човешко същество, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст и социално положение.

През 2011 година е стартирана подготовка на проект за Изграждане на **Център за обществена подкрепа** на територията на Община Ценово.

4.2.3. Мярка 3 - Социална интеграция на лица и групи в неравнопоставено положение

(1) Реализиран е проект по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, по приоритетно направление 5 “Социално включване и насърчаване на социалната икономика, област на интервенция, грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора, чрез въвеждане на дейности „Социален асистент“ и „Домашен помощник“.

Размерът на безвъзмездната финансова помощ е **118 560 лева**.

Проектът е реализиран на територията на цялата община и чрез него, без допускане на дискриминация в целевата група са обхванати хора в различна възраст, образование, пол и религия - лица с различни видове трайни увреждания, чиито ограничения от здравословен характер ги поставят в изолация и невъзможност сами да организират социалния си живот:

За периода от **десет месеца** на предоставяне на услугата, са **обхванати** общо **87 /осемдесет и седем/** от всички населени места на общината, като **домашни помощници** са работили **32 /тридесет и две/** лица и като **социални асистенти** - **6 /шест/** лица.

(2) По прилагането на активна политика на пазара на труда, Общинската администрация е проучила собствените си потребности от работни места и направила заявка през Дирекция „Бюро по труда“ – Бяла за назначаване на **19 /деветнадесет/** безработни лица, съответно от 01 февруари.2009 година ще бъдат назначени **9 /девет/** безработни лица, а от 01 април.2009 година, още **10 /десет/** безработни лица.

През периода **април – юни 2011 година** отново са наети **19 /деветнадесет/** безработни лица за дейности от комунално – битов характер поддръжка и почистване на улици и терени/, за дейности с траен и остатъчен характер /строително – ремонтни работи и за социални дейности.

(3) По Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“, през 2008 година са обхванати **30 /тридесет/**

(4) През 2010 година след подписване на Междуинституционално рамково споразумение между водеща организация, Община Ценово е започнала работа като партньор по проект „Подкрепа за достоен живот“ по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

В началото на 2011 година е стартирал прием на документи за лица желаещи да работят по програмата и желаещи да бъдат обслужвани.

(5) По Програма „Старт на кариерата” /за младежи до 29 годишна възраст с висше образование/ през 2011 година е сключен договор за период от **9 месеца**;

(6) По Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания” работят общо **3 /три/ лица**.

4.2.4. Мярка 4_ - Подобряване взаимодействието между местните и централните органи за противодействие на противообществени дейности, природни бедствия, аварии и катастрофи.

(1) Работа с младите хора за предотвратяване на употребата и разпространението на наркотични средства

В началото на всяка учебна година във всички учебни заведения на територията на общината се разработват програми за здравно профилактичната дейност. В програмите се включват теми със здравно – образователен характер като задължително условия е да са съобразени с дните от календара на Световната здравна организация.

(2) Подобряване на работата с малолетни и непълнолетни лица, носители на противообществени прояви

Местната комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) работи с рисковите групи, като осъществява превантивна дейност сред младежите срещу разпространението и употребата на наркотици, хулигански проявления и детската престъпност. В тази връзка са предприети всички необходими организационни действия:

- Утвърден е пленарния състав на комисията;

Приети са следните документи:

- Програма и план за дейността на комисията;
- Програма за съвместни дейности с институциите, имащи отношение към живота, здравето и възпитанието на децата и учениците, за превенцията на противообществените прояви;
- План - програма за превенция на насилието между учениците;
- План - програма за защита на децата – жертви на насилие;

Анализът на данните за извършителите на престъпления показва, че е налице тенденция за намаляване на противообществените прояви.

(3) Подобряване взаимодействието между местните и централните органи за противодействие при природни бедствия, аварии и катастрофи

▪ Проведено е учение 2009 по Гражданска защита в Община Ценово на тема "Дейност по организиране и провеждане на ЧНАВР при земетресение"

- Укрепване на брега на Карамановското дере на километри;
- Възстановителни работи по Пиперковското дере;
- Възстановяване на подпорна стена на училище „Петко Р. Славейков” в с. Пиперково;
- Възстановителни работи по ул. Етър в с. Ценово;

- Разработване на технически проект за аварийно възстановителни работи по отводняване на прилежаща територия към ул. Тунджа в с. Ценово;

- С Решение № 4 от 16 юни 2011 година на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане при Министерския съвет са одобреди средства в размер на **195 611,00 лева** за преодоляване последици от вредното въздействие на водите през април 2011 година в с. Караманово.

(2) Сключен е договор за изпълнение на дейности за предотвратяване на причинените щети и за възстановяване на пешеходната пасарелка към здравната служба с. Караманово, на обща стойност – **51 731,41 лева**, както и за възстановяване на пешеходната пасарелка към детската градина в с. Караманово, на обща стойност – **122 560,90 лева**. **Дейностите са приключени през м. декември 2011 година**

Изводи:

1. Чрез действията по развитие на професионалното образование по мярка 1, са създавани възможности за адаптиране на безработни лица към други професии и квалификации.

2. По мярка 3 - Социална интеграция на лица и групи в неравнопоставено положение е необходимо да се търси устойчивост на предлаганите услуги.

Допълването на плана за развитие с допълнителните приоритети, цели и мерки определя една амбициозна програма за развитие на общината, с очакването голямата част от тях да бъдат реализирани с привлечени средства от европейските структурни фондове, което определяме като “прекомерно” очакване.

Налице е обаче едно механично прибавяне към приоритетите и целите на основния план за развитие, което твърде относително прибавя качества към него. Ново набелязаните цели и приоритети е необходимо да се впишат в контекста на общите цели на плана и най – вече да получат задължителната финансова осигуреност, чрез бюджетите на общината или други сигурни източници на финансови средства. Липсата на устойчиво финансиране води до увеличение на риска и оттам и до вероятностите, които неизбежно съпътстват неизпълнението на плана.

Основният подход при разработването на един план за развитие трябва да се позовава на реалистичното поставяне и изпълнение на целите, а не на пожеланията. В случая, допълнително заложените цели са повече еманация на един желан ефект, отколкото на реалните очаквания.

ОЦЕНКА НА ИНДИКАТИВНАТА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Предназначението на индикативната финансова таблица е да обобщи необходимите ресурси за реализацията на О П Р и да представи финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана. Ресурсите за реализацията на плана трябва да включват само планираните средства за ключовите за общината мерки и проекти. В този смисъл индикативната финансова таблица не трябва да включва в прогнозен план пълният обем на необходимите финансови ресурси.

За да изпълни изискването за приложим документ, индикативната финансова таблица трябва да съдържа:

- заложените в плана приоритети за осигуряването на устойчиво развитие на общината, общият обем на планираните средства по приоритети и по години, като се имат предвид разписаните мерки;
- източниците за финансиране;
- относителният дял на предвидените средства по източници за финансиране в общата сума на поетите финансови ангажменти.

Индикативната финансова таблица трябва да съдържа експертна оценка на финансовите ресурси, които е необходимо да бъдат мобилизирани за изпълнение на целите на развитието на общината за определения планов период. Таблицата няма характера на финансов план, а представлява **макро рамката** на възможните източници, като: (1) държавния бюджет; (2) собствени бюджетни средства; (3) средства на физически и юридически лица; (4) средства от фондовете на Европейския съюз; (4) международни финансови институции; (5) други източници.

Ресурсите от тези финансови източници трябва да са насочени към реализация на приоритетите и да са посочени в цифрово изражение и в относителни дялове.

Съгласно гореизложените изисквания може да се оцени, че представената индикативна финансова таблица е **съставена е формално**. Документът всъщност съдържа планови финансови параметри **само по първия приоритет**, като планираните суми са нереалистични. Погледнато от този аспект, индикативната таблица не определя стартовата финансова рамка и не може да се използва като полезен инструмент в процеса на оценяване изпълнението на плана. Оценката поради това е, че приложената към плана за развитие индикативна финансова таблица **не осигурява** необходимата информация и практически е неприложима.

За да се постигне обективна оценка за степента на изпълнение на целите е необходимо декомпозирането в индикативната финансова таблица да следва логиката “Приоритети – Цели – Мерки”, а не директно да се слиза от равнището на приоритетите - на равнището на конкретните мерки.

Точно в този аспект при разработването на общинският план за развитие е подценена ролята на индикативната финансова рамка като действителен инструмент за правилното планиране и използване на финансовите източници и насочването на средствата към изпълнение на мерките.

9. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТА ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА НА БАЗАТА НА ЗАЛОЖЕНИТЕ ИНДИКАТОРИ

Съгласно методиката на регионалното планиране и управлението на проекти индикаторите представляват обективно проверими показатели за степента на изпълнение на целите и резултатите, независимо от това дали става дума за Общински план за развитие, Областна стратегия или проект. Те трябва да бъдат формулирани в съответствие с т. нар. SMART изисквания, т. е. техните формулировки да бъдат конкретни, измерими, постижими по принцип, реалистични и обвързани във времето.

На практика те трябва да бъдат лесно, ясно и точно „разпознаваеми“, да дават най-точна и комплексна физическа или стойностна характеристика на явлението, за което се отнасят. Това означава, индикаторите е необходимо да имат конкретен количествен израз – брой, проценти, тонове, метри, декари, лева и т.н. Само отговарящите на тези изисквания индикатори създават благоприятни предпоставки за формиране на обективни и в същото време - богато информативни оценки за състоянието, структурата и динамиката на изпълнение на ОПР.

Съгласно Методическите указания на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), общинският план за развитие следва да съдържа система от индикатори за целите на текущия мониторинг и периодичните оценки – предварителна, междинна и последваща. Системата следва да включва индикатори за отчитане изпълнението по мерките на ОПР, групирани в следните основни групи:

- Индикатори за използваните ресурси - съотносими към бюджета;
- Индикатори за продуктите от извършваните дейности, набелязани в ОПР;
- Индикатори за резултати от проектите - показател за ефективността и ефикасността от изпълнението на проекта;
- Индикатори за въздействия върху целевите групи и общинската общност, измерими в течение на определен период след приключването на проектите.

Системата от индикатори е инструмент за оценка на постигната ефективност и ефикасност, като резултат от изпълнението на плана. За да е приложима, тя трябва да съдържа ключови за общината основни и специфични (частни) индикатори, съвместими с тези, които се използват за наблюдение и оценка на плановите документи от по – високите оперативни нива на планиране и програмиране и да прилага критериите, посочени в указанията на МРРБ.

Индикаторите трябва да са количествено и стойностно измерими, да определят базови стойности, спрямо които впоследствие да може да се оцени изпълнението. При разработването на плана за развитие на Община Ценово **тези изисквания не са спазени**. Липсата на система от индикатори в ОПР 2007 – 2013 година затруднява количествената оценка на изпълнението на плана.

Използването на собствена система от индикатори, предложена евентуално от страна на оценяващия екип, също не би дало резултати, тъй като в плана за развитие липсват базови параметри на индикаторите.

Оценяващият екип прави препоръка този недостатък на общинският план за развитие да бъде отстранен при неговата актуализация.

10. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ РЕСУРСИ.

Оценката на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, като елемент от цялостната оценка на плана, е от съществено значение за идентифицирането на тенденциите и по този начин да се проследи прогреса, да се извлекат поуки и да се осигури отчетност.

Обобщена, систематизирана и точна оценка на използваните ресурси е трудно да бъде извършена, тъй като за съжаление индикативната финансова таблица не предоставя необходимите за целта данни.

В процеса на изпълнение на плана за развитие на Община Ценово са използвани следните основни източници на ресурси:

- Общинският бюджет под формата на собствени бюджетни средства;
- Републиканският бюджет под формата на целеви субсидии;
- Финансови схеми по оперативните програми на Европейския съюз
- Други източници

Всяка община работи и оперира в условията на ограничен финансов ресурс. Това обстоятелство поставя кмета на общината в деликатната ситуация да използва ограничения финансов ресурс за изпълнението на два основни ангажмента – от една страна пред населението, поети с неговата мандатна програма и от друга страна – приоритетите, заложи в общинския план за развитие като задължителен стратегически планов документ.

Община Ценово, с някои изключения, **рационално** е използвала наличните финансови ресурси за изпълнение на плана за развитие, основно като постъпления от собствени бюджетни източници и целеви субсидии от републиканския бюджет.

Прегледът на изпълнението показва, че **общината е търсила различни възможности за финансовото осигуряване на ОПР**. Използвани са средства от общинския и републиканския бюджети, предприсъединителните програми САПАРД и ФАР, проект „Красива България”, Социално -инвестиционния фонд чрез Оперативните програми „Регионално развитие”, „Околна среда”, „Човешки ресурси”, „Административен капацитет”, както и от Европейския земеделски фонд чрез Програмата за развитие на селските райони.

Постигнатите резултати се основават на инициативността на местната власт и на последователно провежданата целенасочена политика за развитието на общината. Полезно е през оставащия планов период да се поддържа проявените вече инициативност и активност в привличането на средства чрез проекти от оперативните програми, тъй като те дават възможност за финансиране на широк кръг от дейности, които не могат да бъдат реализирани с общинския бюджет.

Планираните и разходвани финансови средства за държавните и местните дейности, както и относителния им дял по дейности и функции, изведени от отчетите на годишните инвестиционните програми през годините на изминалия планов период имат разпределение, показано в Таблица 10.1.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ НА УСВОЕНИТЕ ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА
ПО ДЕЙНОСТИ И ФУНКЦИИ**

ДЕЙНОСТИ И ФУНКЦИИ	ОБЩО ЗА ПЛАНОВИЯ ПЕРИОД (лева)		ПО ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ (лева)							
			Целева субсидия		Собствени бюджетни средства		Други източници		Структурни фондове	
	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план,	отчет	план	отчет
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ВСИЧКО ЗА ПЕРИОДА	13 873 013	4 910 047	1 022 431	980 994	625 607	546 560	7 024 636	2 385 792	5 200 355	1 016 731
в. т. число										
Държавни дейности	2 249 079	2 011 298	114 286	94 728	12 596	12 170	2 122 204	1 801 406	98 644	73 332
Местни дейности	1 610 129	1 530 298	908 145	886 207	610 189	524 825	88 755	88 755		
в т. число										
Придобиване и ремонт на дълготрайни активи	477 516	422 025	209 372	197 901	233 991	176 962	47 973	47 973		
Строителство и благоустройство	745 026	207 664	57 471	54 471	145 778	45 772	544 777	10 421		
Пътна инфраструктура	761 746	772 539	596 944	586 471	161 890	147 992	32 912	32 912		

Общият размер на усвоените средства от планираните за плановия период е **37,5 %**, което е сравнително ниско постижение. Най – висок дял в общия размер на усвоените средства (**2 385 792 лева**) е от други източници, които не са точно идентифицирани. С най – висока степен на усвояемост са средствата от целеви субсидии - **95,94 %**, докато от структурните фондове са усвоени по – малко от **20 %** от планираните – таблица 10.2 и таблица 10.3.

Таблица 10.2

Относителен дял на средствата по източници на финансиране

ИЗТОЧНИЦИ	ПЛАН (лева)	ОТЧЕТ (лева)	ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ ОТ ОБЩИТЕ УСВОЕНИ СРЕДСТВА
Целева субсидия	1 022 431	980 994	19,7 %
Собствени бюджетни източници	625 607	546 560	11,1 %
Други източници	7 024 636	2 385 792	48,5 %
Структурни фондове	5 200 355	1 016 731	20,7 %

Таблица 10.2

Относителен дял на усвоените средства по дейности и функции

ДЕЙНОСТИ И ФУНКЦИИ	ПЛАН (лева)	ОТЧЕТ (лева)	ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ ОТ ОБЩИТЕ УСВОЕНИ СРЕДСТВА
Държавни дейности	2 249 079	2 011 298	40,9 %
Местни дейности	1 610 129	1 530 298	31,2 %
в т. число			
Придобиване и ремонт на дълготрайни активи	477 516	422 025	8,6 %
Строителство и благоустрояване	745 026	207 564	5,5 %
Пътна инфраструктура	761 746	772 539	12,2 %

Анализът на данните от таблица 10.3 впечатлява, с относително високия процент на средствата изразходвани за държавни дейности. В същото време за поддържане и изграждане на пътна инфраструктура, която е един от основните елементи на местното развитие, са изразходвани едва **12,2 %**.

Следователно, наложително е в актуализирания вариант на плана за развитие на Община Ценово да се завиши делът на планираните средства за поддържане и изграждане на пътна инфраструктура.

В сферата на образованието, културата и здравеопазването са реализирани редица дейности – елементи на плана за развитие, но те все още не са достатъчни за постигане на желаното ниво в тези направления. Инвестициите в социалната

инфраструктура и социалните дейности, по принцип са с дългосрочен и устойчив ефект върху демографските процеси и върху цялостното развитие на общината, което изисква провеждането на трайна политика за подобряване качеството на услугите в социалната сфера.

Като недостатъчни, според нас, са ресурсите насочени към развитието на бизнеса и бизнес услугите. За привличане на вниманието на потенциални инвеститори не само от общината, но и отвън, е необходимо да се предвидят повече преференции за бизнеса, които могат да бъдат предмет на една Общинска програма за насърчаване и подкрепа на развитието на малките и средните предприятия;

Резерви има и по отношение използването на публично – частното партньорство като ефективен механизъм за стимулиране на частните инвестиционни намерения в общината. Развитието на партньорството между публичната власт и бизнеса е възможно да се реализира чрез **следните дейности**:

- ◆ Създаване и развитие на сдружения с бизнеса за реализация на съвместни проекти;;
- ◆ Проучване и въвеждане на чужди и наши добри практики за прилагане на публично – частното партньорство.
- ◆ Стимулиране на гражданската инициатива за генериране на инвестиционни идеи.

11. ОЦЕНКА НА ОРГАНИЗАЦИЯТА И КООРДИНАЦИЯТА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА

(А) По отношение на системата на наблюдение, мониторинг и оценка и прилагане на принципа на партньорство

Планът за развитие на Община Ценово е разработен в съответствие с изискванията на националните и регионалните стратегически документи и надлежно приет със санкция на Общинския съвет с негово решение № 169 от 20.09.2005 година.

В последствие е допълнен с нова санкция на Общинския съвет, формализирана с решение № 214 по Протокол № 37 от 30 март 2009 година.

С това решение на практика се прави нова редакция на приоритетите, специфичните цели и мерки, които впоследствие са и предмет на отчет в годишните доклади на изпълнението на плана.

Напълно в съответствие с изискванията на чл. 27, т. 3 от Закона за регионалното развитие, кметът на общината регулярно е представял пред Общинския съвет отчети за изпълнението на общинския план за всичките години от изминалия планов период. Отчетите са структурирани по приоритетите и мерките заложи в плановия документ, но за съжаление в повечето случаи, не са съпроводени с количествени и качествени измерители, които прави съотнасянето им към плановите показатели невъзможно.

Орган за наблюдение на общинския план за развитие е Общинският съвет. В процеса на наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие е необходима да се осигурява участието на заинтересованите страни – управленски органи, обществени и неправителствени организации, физически и други юридически лица при спазване на принципите за партньорство, публичност и прозрачност.

Общинският съвет в изпълнение на своите правомощия е приемал всички депозирани от кмета на общината годишни отчети за изпълнение на плана за развитие по същество, без предписания и препоръки.

По същият ред и същата редовност са приемани годишните инвестиционните програми и отчетите за тяхното изпълнение, като неотменим елемент на изпълнението на общинския план за развитие.

В този организационен аспект, оценяващият екип отчита абсолютна регулярност във формалното приемане на отчетните документи, с уточнението че липсва корективният ефект материализиран със съответстващи препоръки и допълнения от страна на общинските съветници.

Процесът по изпълнение и мониторинг е дефиниран в Закона за регионалното развитие (ЗРР). Съпоставката спрямо законовите изисквания показва, че ОПР съдържа организационната структура за изпълнение, но няма конкретни правила и отговорности за включването на представители на заинтересованите страни и не е конкретизирана степента на участие на партньорите в различните функции.

Като препоръка, отбелязваме, че е разумно при разработване на актуализирания вариант на ОПР, с оглед спазване на принципа на партньорството и включване на заинтересованите страни в раздела за мониторинг, наблюдение и оценка на плана, да бъдат разписани организационни процедури за привличане на заинтересованите страни в този процес..

По отношение на административната практика на общинските служители по организационното, информационното и документалното осигуряване на цялостния планов и отчетнически процес, оценяващият екип определя, че тя е в унисон с добрите административни практики в страната.

През годините на плановия период администрацията на Община Ценово систематично се е възползвала от почти всички възможности за кандидатстване с проекти за привличане и усвояване на средства от европейски фондове и оперативните програми. Голяма част от приоритетите и мерките са заложили в плана като очаквания за финансиране и съфинансиране по европейските фондове.

Като организационна слабост отчитаме факта, че не са разработвени годишни програми за изпълнение на общинския план за развитие, с фиксирани етапи, срокове и конкретни отговорници.

(Б) По отношение на създадените механизми за събиране на данни по заложените в ОПР индикатори:

Към момента на изготвяне на междинната оценка на ОПР **няма действаща информационна система**, която да осигурява данни за мониторинг и оценка. Това е може би следствие от липсата в плана на система от индикатори. Информационната система трябва да използва индикаторите от ОПР, като изрично изискване на чл. 25 от Закона за регионалното развитие (ЗРР).

(В) По отношение на мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на ОПР:

Едно от нормативните изисквания към местните органи на управление е да осигуряват публичност на процесите по съставянето, текущото изпълнение и мониторинга на общинските планове за развитие. В изпълнение на това задължение

е важно да се използват подходящи форми и техники за информиране на обществеността.

Администрацията на Община Ценово достатъчно оперативно е използвала за това Интернет – пространството, с редовно и навременно публикуване на всички планови и отчетни документи на собствената си Интернет - страница.

По – активно биха могли да се използват и други ефективни форми за осведомяване и информиране – обществени обсъждания, презентации пред представители на заинтересованите среди, публикации в средствата за масово осведомяване и други.

Не са предприемани действия за създаване на работещ механизъм за привличане на всички партньори за формиране на взаимна оценка на изпълнението на ОПР в оперативен порядък.

12. ПРЕПОРЪКИ, ИЗВЕДЕНИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА И НАСОКИ ЗА АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА О П Р

Основният извод, който се налага след извършването на настоящата междинна оценка е, че планът за развитие на Община Ценово, Област Русе към момента на неговата оценка в общи линии съответства на нормативните изисквания и на методическите указания за разработване, приемане и изпълнение. Като цяло и с оглед на неговата последваща актуализация, планът се нуждае от частични изменения по съдържанието на някои от неговите приоритети, без обаче да се налага промяна в структурата на стратегическите цели специфичните цели и приоритетите. Необходимо е само известно преподреждане на приоритетите от мерките от допълнения вариант спрямо предварително обявените стратегически цели.

Конкретни изводи и препоръки:

(1) Основните проблеми и потребности на развитието на Община Ценово се запазват. Като цяло, целите на плана на развитие съответстват на характеристиките на вътрешната среда, определени от силните и слабите страни на територията на общината и на състоянието на материалния капитал и социалните условия след няколкогодишна финансова и икономическа криза. Настъпили са обаче промени на външната икономическа среда, изразяващи се преди всичко във влошаване на финансирането на общината и намаляване на възможностите за развитие на икономическите сили. Стратегията на развитие на Общината е в съответствие със стратегиите и политиките на развитие на регионално (областно), национално и Европейско ниво.

(2) През анализирания период на действие на ОПР 2007 – 2013 на Община Ценово не са настъпили такива промени, които да променят съществено оценката на силните и слабите страни. При SWOT анализа уместно са изведени по-голямата част от силните и слаби страни на общината, но някои формулировки са до известна степен нереалистични. При актуализирането на плана за развитие следва да се използва оценката за валидност на сегашния анализ, дадена в Раздел 6.

(3) Планът за развитие на Община Ценово, разработен през 2006 година и допълнен през 2009 година се реализира при променени външни условия – от една страна на финансова и икономическа криза, както и последвалото влошаване на икономическата и социална обстановка, а от друга - на положителното обстоятелство, че от 2007 година страната е член на ЕС. Основните проблеми и нужди на хората от общината се запазват, но същевременно някои от тях се задълбочават.

(4) Основните несъответствия в развитието на материалния капитал (икономиката) и на социалния капитал (населението) продължават да са валидни. Има обаче необходимост от пренареждане на специфичните цели към съответните приоритети. Би следвало да се изведат на преден план тези, които са свързани с преодоляване на негативните последици от икономическата и социална криза. Като примери за това са подкрепата за устойчиво развитие на аграрния сектор чрез диверсифициране и развитие на преработвателни мощности, което би способствало и на борбата с безработицата. За повишаване на трудовата заетост са необходими активни мерки на пазара на труда, да се осигурява професионално обучение, овладяване на негативните демографски процеси и други.

(5) Приоритетите на общинския план за развитие (ОПР) на Община Ценово са приемливи, актуални са към днешна дата и не са загубили своята значимост. Относителната им тежест се запазва. Визията, целите и приоритетите на ОПР са съотносими с тези на актуализираната стратегия на Област Русе, както и в общи линии на очакваното съдържание на политиката на ЕС за регионално развитие при променените цели и предизвикателства, които ще се реализират и на местно ниво.

(6) Няма сведения за несъответствие на взети оперативни решения от администрацията на Община Ценово спрямо постановките от ОПР. Годишните отчетните доклади за изпълнението на плана са внасяни за разглеждане на заседания на Общинския съвет по надлежния ред. Приемани са с решения на Общинския съвет, без обаче, необходимите препоръки и допълнения. За отбелязване е обаче, че мониторингът за изпълнението на плана не работи достатъчно добре, няма система за събиране на информация за изпълнението на ОПР и на други обстоятелства, свързани с него.

(7) Резултатите от изпълнението на ОПР на Община Ценово показват **съществен напредък** в реализиране на приоритетите за развитие и модернизация на екологичната инфраструктура като фактор за подобряване качеството на живот на населението и оказване на влияние за използване на туристическия потенциал на територията на Общината. Необходимо е обаче да се планират конкретни мерки за **засилване на местната конкурентноспособност и привличане на инвестиции**.

(8) Преобладаващата част от проектите за развитие на общината са финансирани с безвъзмездни средства по фондове на ЕС, което свидетелства за умело използване на възможностите, предоставяни от оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони. Спазва се времевият график при изпълнението на проектите, което показва висока ефективност и ефикасност в изпълнение на целите.

(9) Целите са обвързани с възможностите за финансиране и ресурсите на общината, но по Приоритет 1 «Укрепване на капацитета на администрацията», Приоритет 2 «Постигане на икономически растеж и повишаване конкурентността на местната икономика» и Приоритет 4 «Развитие на туризма и човешките ресурси» са недостатъчни. По Приоритет 2 е необходимо активизиране на проектната готовност за подкрепа на малките и средните фирми и осъществяването на партньорства с бизнеса.

(10) Стратегическите цели са насочени към основните приоритети за развитие на общината. Те са постигнати до известна степен, тъй като не са реализирани всички проекти. Специфичните цели, свързани с повишаване атрактивността на общината и подобряване на инвестиционната активност, чрез модернизиране на местните производствени структури и увеличаване на инвестициите във физическа инфраструктура и човешки капитал, не могат да бъдат реализирани изцяло, поради променената икономическа ситуация – икономическата и финансовата криза от 2009 година.

(11) Изпълнението на плана за развитие на Община Ценово оказва въздействие върху целевите групи от населението от гледна точка на техните потребности главно чрез проектите, насочени към развитието на социалната и културната инфраструктура за подобряване качеството на живот, реализиращи се посредством ОП „Регионално развитие” и ОП „Човешки ресурси”.

(12) За отчитане напредъка в изпълнението на ОПР се препоръчва в годишните прегледи, да се отразяват резултатите чрез количествени и качествени индикатори, заложи в ОПР, както и чрез допълнително разработени за целите на мониторинга. Препоръчва се Община Ценово да използва системата от индикатори, дадени в Приложение 1. За оставащия период на действие на ОПР трябва да се определят целеви стойности на индикаторите, така че да се осигури възможност за по-добро отчитане на изпълнението и последващата му оценка.

(13) В актуализирания вариант на плана за развитие (ОПР) е необходимо да се промени индикативната финансова таблица съобразно критериите разписани в Методическите указания на Министерството на регионалното развитие за да може да изпълнява предназначения й функции като задължителен елемент на плана. Прогнозните финансови ресурси за изпълнение на актуализирания вариант на плана да са реалистично оценени, декомпозирани по източници и приоритети.

(14) Полезно е администрацията да разработи и програми за изпълнението на актуализирания вариант за годините от оставащия планов период, с конкретни срокове и отговорници за изпълнение на мерките.

(15) Процесът по укрепването на административния и експертния капацитет за планиране, наблюдение и координиране на ОПР в партньорство с бизнеса и НПО е от съществено значение за реализирането на политиката за регионално развитие на територията на Община Ценово и за привличането на безвъзмездни средства от източници, алтернативни на общинския бюджет. Полезно би било да се търси по-голямо участие на различните заинтересовани страни в Общината при реализация на целите на плана за развитие и определените за това мерки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Междинната оценка на плана за развитие на Община Ценово е извършена от екип от експерти на Асоциацията за регионално развитие на Област Русе и Клуб "Отворено общество" - Русе, с подкрепата на Ръководството на общината и със съдействието на служители от администрацията.

В резултат на извършената оценка и на основание констатациите в представения доклад експертите от екипа определят **положителна междинна оценка** на изпълнението на Плана за развитие на Община Ценово. Оценката е за изминатите пет години от периода 2007 - 2011 година, или по друг начин представено, за първите пет години от изпълнението на плана в условията на членство на страната в Европейския съюз.

Изведените основни насоки и препоръки могат да се използват при разработването на актуализирания вариант на плана, който е функция от междинната оценка.

За справка относно качеството на разработката, договорните условия и работата на консултантския екип, ръководен от проф. д-р Николай Найденов от Факултет „Бизнес и мениджмънт“ на Русенския университет „Ангел Кънчев“, можете да се обърнете към господин Александър Милчев - Заместник - кмет на Община Ценово.

Председател на ОбС:
(Д. Монков)

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА О П Р**Развитие на бизнес-инфраструктурата**

1. Обем привлечени средства от външни програми и проекти;
2. Изградена нова или обновена канализационна мрежа (км);
3. Обновени водопроводни мрежи (км);
4. Подобрени общински пътища (км);
5. Подобрена осветителна улична мрежа (км);
6. Дължина (в километри) на обновена електропреносна мрежа;
7. Електрическа мощност, създавана от възобновяеми енергийни източници (kW);
8. Брой предприятия, обхванати от общински мерки за енергийна ефективност;

Развитие на бизнеса и човешките ресурси

9. Брой на реализираните публично-частни партньорства;
10. Брой на видовете бизнес услуги, оказвани на малките и средни предприятия;
11. Брой закрити и/или новооткрити малки и средни предприятия;
12. Брой места за настаняване в средства за подслон;
13. Брой туристи посетили туристически и културни обекти и забележителности;
14. Брой безработни, включени в заетост по мерките за насърчаване на заетостта;
15. Брой безработни, участвали в квалификационни курсове;
16. Брой общински служители, преминали курсове за квалификация и обучение;
17. Равнище на безработица (%);
18. Относителен дял (%) на дългосрочно незаетите спрямо общия брой безработни;

Развитие на социалната инфраструктура, социални и културни дейности

19. Брой жители, получили социални услуги в общността;
20. Брой места в новоизградени детски градини, детски и спортни площадки;
21. Брой на компютрите на 100 ученика в училищата;
22. Дял на учениците (%), ползващи Интернет в училищата и у дома;
23. Усвоени средства за културни и спортни инициативи;
24. Брой масови спортни мероприятия годишно;
25. Брой участници в етнографски и др. културни фестивали и празници;

Опазване на околната среда

26. Състояние на основните агенти на околната среда – въздух, води, почви, шум
27. Брой и/или площ (кв. метри) на нерегламентираните сметища;
28. Площ (кв. метри) на новосъздадени и/или благоустроени площи;

Развитие и диверсификация на земеделските дейности

29. Декари новозалесени площи в горското стопанство;
30. Декари трайни насаждения и билки;
31. Брой животновъдни ферми, отговарящи на изискванията на ЕС.